

מסכת תרומות

בעריכת זאב לבנוני

חוזר ושובה

דרכי חזרה ולימוד של המשנה

בעריכת זאב לבנוני

אתר דעת

תשע"ט

מסכת תרומות

בעריכת זאב לבנוני

הנושאים העיקריים במסכת:

- פרק א:** חמישה שאסור להם לתרום תרומה ואם תרמו אין תרומתם תרומה, תרומה ממקום אחד על מקום אחר, חמישה שאסור להם לתרום ואם תרמו תרומתם תרומה, דין הפרשת תרומה מאומד. הפרשת תרומה מדבר שנגמרה מלאכתו על דבר שלא נגמרה מלאכתו ולהיפך.
- פרק ב:** דין הפרשת תרומה ממאכל טהור על מאכל טמא ולהיפך, הלכות שיש לגביהן הבדל בין מזיד לשוגג לעניין שבת, דין הפרשת תרומות ממין אחד על מין אחר, דין הפרשת תרומה מהמשוכח על הפחות משובח, דין הפרשת תרומה בבצלים.
- פרק ג:** ספק תרומה, תרומת שותפים, דין תורם עבור חברו, קריאת שם לתרומה, סדר הפרשת תרומות ומעשרות, דין תרומות ומעשרות של נכרי, דין מי שמטה בדיבורו בזמן הפרשת מעשרות או בשעת נדר.
- פרק ד:** מי שלא הפריש את כל הכמות התרומה או המעשר בבת אחת, שעורי תרומה גדולה, כיצד משערים את כמות התרומה שיש להפריש, מי שמרבה לתרום יותר מהשיעור שקבעו חכמים, דין תרומה שהתערבבה בחולין.
- פרק ה:** טאה תרומה שנפלה ל- 100 סאין שאינם תרומה או לתוך תרומה טמאה.
- פרק ו:** דין אכילת תרומה בשוגג, דין גונב תרומה.
- פרק ז:** דין אוכל תרומה במזיד, דין בת כהן שנישאה לזר ואכלה תרומה, דיני אכילת תרומה בשוגג, מתי יכול הכהן למחול על התשלומים, דיני תערובת של תרומה וחולין.
- פרק ח:** כהן או אשת כהן או עבד של כהן שאכלו תרומה בשוגג, כהן שהקריב קרבנות בשוגג, אכילת ארעי של פירות לא מעושרים ותוך כדי אכילה נכנס לבית או נכנסה שבת, אסור שתיית מים מגולים, אסור אכילת פירות שיש חשש שנחש המיל בהם ארס, אסור לטמא תרומה בידיים, גויים שדרשו מקבוצת נשים לטמא אחת מהן.
- פרק ט:** דיני גידולים של זרעי תרומה, או זרעים אחרים שאינם חולין, תערובת של ערוגות תרומה וערוגות חולין, דין גידולי טבל של נכרי.
- פרק י:** תערובות של חולין עם תרומה, תערובות של חולין עם מאכלים אחרים שאינם חולין.
- פרק יא:** מניעת הפסד תרומה, דין מעקה הנעשה מפירות תרומה, הבדלים בין יין ושמן לשאר משקים של פירות, דין שאריות של תרומה, דין כרשינים של תרומה, דין שימוש בשמן שריפה.

מסכת תרומות

בעריכת זאב לבנוני

פרק א:

הנושאים העיקריים בפרק: חמישה שאסור להם לתרום תרומה ואם תרמו אין תרומתם תרומה, תרומה ממקום אחד על מקום אחר, חמישה שאסור להם לתרום ואם תרמו תרומתם תרומה, דין הפרשת תרומה מאומד. הפרשת תרומה מדבר שנגמרה מלאכתו על דבר שלא נגמרה מלאכתו ולהיפך.

מושגים:

גיל נודרים: 12 שנה ויום אחד לקטן, 11 שנה ויום אחד לקטנה.

מדומע: אם נפלה תרומה לתוך חולין ולא היה בחולין 100 חלקים כנגד התרומה, כל התערובת נקראת מדומע. המדומע אסורה לאכילה לישראל. היא נמכרת לכהן. הכהן משלם דמי המדומע חוץ מהכמות של התרומה שנפלה לחולין, שאותה הוא זכאי לקבל בחינם.

משנה א: חמישה שאסור להם להפריש תרומה

חמשה, לא יתרומו, ואם תרמו, אין תרומתן תרומה.

חרש, והשומע, והקטן, והתורם את שאינו שלו.

נכרי שתתם את של ישראל, אפילו ברשות, אין תרומתו תרומה.

חמישה, שאסור להם להפריש תרומה, ואם תרמו אין תרומתם תרומה:

1 חרש (אינו שומע ואינו מדבר).

2 שוטה (אינו שפוי בדעתו).

3 קטן (שלא הביא סימני נערות).

4 התורם מדבר שאינו שלו.

5 נכרי שתתם את של ישראל, אפילו עשהו שלוחו.

משנה ב: הבחנה בין סוגי חרשים לעניין תרומה

חרש המדבר ואינו שומע.

לא יתרום. ואם תרם, תרומתו תרומה.

חרש שדברו בו חכמים בכל מקום,

שאינו לא שומע ולא מדבר.

1 חרש שמדבר ואינו שומע:

אסור לו לתרום, ואם תרם תרומתו תרומה.

2 חרש שדברו בו חכמים, והכוונה שאינו בר דעת, הוא כזה:

שאינו שומע, ואינו מדבר.

משנה ג ממתי יכול קטן לתרום ?

קטן שכלא הביא שתי שערות,

רבי יהודה אומר: תרומתו תרומה.

מסכת תרומות

בעריכת זאב לבנוני

רבי יוסי אומר:

אם עד שלא בא לעונת נדרים, אין תרומתו תרומה.

משנבא לעונת נדרים, תרומתו תרומה.

1 ר' יהודה: אף אם לא הביא שתי שערות תרומתו תרומה.

2 ר' יוסי: רק לאחר שהגיע לגיל נדרים (ראה מושגים), תרומתו תרומה.

משנה ד: דין התורם מזיתים על השמן או מענבים על היין

אין תורמין זיתים על השמן, ולא ענבים על היין.

ואם תרמו,

בית שמאי אומרים: תרומת עצמן בהם.

ובית הלל אומרים: אין תרומתן תרומה.

1 אין תורמים מהזיתים גם על שמן של זיתים, או מהענבים גם על יין.

2 אם תרמו:

2.1 בית שמאי:

2.1.1 הכמות שתרם עבור הזיתים או עבור הענבים, היא תרומה.

2.1.2 הכמות שתרם עבור השמן או עבור היין, אינו תרומה אלא חולין.

2.1.3 כל מה שתרם הוא מדומע כיון שיש בו חלק שהוא תרומה וחלק שהוא חולין.

2.2 בית הלל:

2.3 כל מה שתרם (גם החלק של הזיתים או הענבים) אינו תרומה,

2.4 היבול נשאר טבל.

משנה ה: מקרים שאין לתרום ממקום אחד על מקום אחר

אין תורמין מן הלקט, ומן השכחה, ומן הפאה, ומן ההפקר,

ולא מפעשור ראשון שנמלה תרומתו,

ולא מפעשור שני והקדש שנפדו,

ולא מן החיוב על הפטור,

ולא מן הפטור על החיוב,

ולא מן הפלוש על המחבר,

ולא מן המחבר על הפלוש,

ולא מן הקדש על הישן,

ולא מן הישן על הקדש,

ולא מפרות הארץ על פרות חוצה לארץ,

ולא מפרות חוצה לארץ על פרות הארץ.

ואם תרמו, אין תרומתן תרומה.

1 מקרים שבהם אין לתרום מירק מסוים על טבל של אותו ירק:

מסכת תרומות

בעריכת זאב לבנוני

- 1.1 מלקט שכחה ופאה ומהפקר.
- 1.2 ממעשר ראשון שהופרש ממנו תרומת מעשר, והיה פטור מתרומה גדולה.
- 1.3 ממעשר שני והקדש, אפילו אם נפדו.
- 2 מקרים שאין תורמים בהם ממקום אחד על מקום אחר:
 - 2.1 מירק החייב בתרומה על אותו ירק הפטור מתרומה.
 - 2.2 מירק הפטור מתרומה על החייב בתרומה.
 - 2.3 מפירות תלושים על פירות המחוברים לקרקע.
 - 2.4 מפירות מחוברים לקרקע על פירות תלושים.
 - 2.5 מפירות שנה זו על פירות שנה שעברה.
 - 2.6 מפירות שנה שעברה על פירות שנה זו.
 - 2.7 מפירות חוץ לארץ על פירות הארץ.
 - 2.8 מפירות הארץ על פירות חוץ לארץ.
- 3 בכל המקרים הנ"ל אם תרם תרומתו אינה תרומה.

משנה ו: חמישה שאסור להם לתרום ואם תרמו תרומתם תרומה

חֲמִישָׁה לֹא יִתְרוֹמוּ, וְאִם תְּרָמוּ, תְּרוֹמָתָן תְּרוֹמָה:

הָאֵלֶם, וְהַשְּׂכֹר, וְהָעֵרוֹם, וְהַסּוֹמֵא, וְכַעַל קָרִי, לֹא יִתְרוֹמוּ.

וְאִם תְּרָמוּ, תְּרוֹמָתָן תְּרוֹמָה.

- 1 אילים ששומע אך אינו מדבר, שכור, ערום, עוור בשתי עיניו ובעל קרי, לא יתרמו,
- 2 אם תרמו, תרומתם תרומה.

משנה ז: דין הפרשת תרומה מאומד

אֵין תּוֹרְמִין, לֹא בַמֶּדָּה, וְלֹא בַמִּשְׁקָל, וְלֹא בַמִּנְיָן.

אָבֵל תּוֹרֵם הוּא אֶת הַמְּדוּד וְאֶת הַשְּׂקוּל וְאֶת הַפְּנוּי.

אֵין תּוֹרְמִין בַּסֵּל וּבַקֶּפֶה שֶׁהֵם שָׁל מֶדָּה,

אָבֵל תּוֹרֵם הוּא בְּהֵן חֶצֶן וְשִׁלְיָשׁן.

לֹא יִתְרוֹם בַּסָּאָה חֶצִיָּה, שֶׁחֶצִיָּה מֶדָּה.

- 1 אין מפרישים תרומה על פי מידה, משקל או מנין, אלא באומד.
- 2 את הטבל עצמו אפשר למדוד, לשקול ולספור.
- 3 כלים שיש להם מידה ידועה (כגון סל וקופה):
 - 3.1 אין תורמים בהם כשהתרומה ממלאת את כל הכלי.
 - 3.2 אפשר לתרום בהם כאשר התרומה ממלאת רק חצי או שליש מהכלי.
 - 4 אין לתרום בכלי המכיל סאה, אפילו מחצית הסאה, כיוון שגם לחציה יש סימן.

מסכת תרומות

בעריכת זאב לבנוני

משנה ח: הפרשת תרומה מדבר שנגמרה מלאכתו על דבר שלא נגמרה מלאכתו,

אין תורמין שמן על זיתים הנכבשין,

ולא יין על ענבים הנדרכות.

ואם תרם, תרומתו תרומה,

ויחזור ויתרום.

הראשונה מדמעת בפני עצמה. וחיבין עליה חמש,

אבל לא שניה.

1 אין תורמים שמן עבור שמן של זיתים שנמצאים בשלב הכתישה.

2 אין תורמים יין עבור יין של ענבים שנמצאים בשלב הדריכה.

3 אם במקרים הנ"ל בכל זאת תרמו:

3.1 מה שנתרם נחשב כתרומה.

3.2 יש לתרום פעם שניה מהשמן של הזיתים הכתושים או מהיין של הענבים הדרוכים.

3.3 התרומה שנתרמה בתחילה מדמעת (ראה מושגים), והאוכלה בשגגה חייב עליה חומש.

3.4 התרומה השנייה, אינה מדמעת.

משנה ט: הפרשת תרומה ממאכל שנגמרה מלאכתו על מאכל אחר שנגמרה מלאכתו

ותורמין שמן על זיתים הנכבשין,

ויין על ענבים לעשותם צמוקים.

הרי שתרם שמן על זיתים לאכילה, וזיתים על זיתים לאכילה, ויין על ענבים לאכילה, וענבים על ענבים

לאכילה, ונמלך לדרך, אינו צריך לתרום.

1 אפשר לתרום שמן על מנת לפתור שמן של זיתים המיועדים לכבישה (שמיועדים לאכילה).

2 אפשר לתרום יין על מנת לפתור יין מענבים המיועדים להיות צימוקים.

3 תרם שמן על שמן מזיתים המיועדים לאכילה, ונמלך ויעד אותם לכתישה, אינו צריך לחזור ולתרום.

4 תרם יין על יין מענבים המיועדים לאכילה, ונמלך ויעד אותם לדריכה, אינו צריך לחזור ולתרום.

משנה י: סיכום דיני הפרשת תרומה מדבר שנגמרה מלאכתו על דבר שלא נגמרה מלאכתו ולהיפך

אין תורמין מדבר שנגמרה מלאכתו על דבר שלא נגמרה מלאכתו,

ולא מדבר שלא נגמרה מלאכתו על דבר שנגמרה מלאכתו,

ולא מדבר שלא נגמרה מלאכתו על דבר שלא נגמרה מלאכתו.

ואם תרמו, תרומתן תרומה.

1 אין תורמים מדבר שנגמרה מלאכתו על דבר שלא נגמרה מלאכתו.

2 אין תורמים מדבר שלא נגמרה מלאכתו על דבר שנגמרה מלאכתו.

3 אין תורמים מדבר שלא נגמרה מלאכתו על דבר שלא נגמרה מלאכתו.

4 בכל המקרים האלה, אם בכל זאת תרם, תרומתו תרומה.

מסכת תרומות

בעריכת זאב לבנוני

פרק ב

הנושאים העיקריים בפרק: דין הפרשת תרומה ממאכל טהור על מאכל טמא ולהיפך, הלכות שיש לגביהן הבדל בין מזיד לשוגג לעניין שבת, דין הפרשת תרומות ממין אחד על מין אחר, דין הפרשת תרומה מהמשובח על הפחות משובח, דין הפרשת תרומה בבצלים.

מושגים

עגול של דבלה: תאנים דרוסות ודבוקות אחת לשנייה בצורת עגול.

משנה א: דין הפרשת תרומה ממאכל טהור על מאכל טמא

אין תורמין מטהור על הטמא.

ואם תרמו, תרומקו תרומה.

באמת אפרו: העגול של דבלה שנומקא מקצתו, תורם מן הטהור שיש בו על הטמא שיש בו.

וכן אגודה של ירק,

וכן ערמה.

היי שני עגולים, שתי אגודות, שתי ערמות, אחת טמאה ואחת טהורה,

לא יתרום מזה על זה.

רבי אליעזר אומר: תורמין מן הטהור על הטמא.

1 תנא קמא:

1.1 אין תורמים תרומה ממאכל טהור על מאכל טמא.

1.2 אם בכל זאת תרם, תרומתו תרומה.

1.3 סוגי מאכלים שעל אף שנטמא מקצתם, אפשר להפריש מהחלק הטהור על הטמא:

1.3.1 עגול של דבלה (ראה מושגים) שנטמא מקצתו.

1.3.2 אגודה של ירק שנטמאה מקצתה.

1.3.3 ערימה של תבואה שנטמאה מקצתה.

1.4 כשיש 2 עיגולי דבלה, או 2 אגודות ירק או 2 ערימות תבואה, אחד טהור ואחד טמא:

אין לתרום מהטהור על הטמא.

2 ר' אליעזר (ואין הלכה כמותו): אפשר לתרום מהטהור על הטמא.

משנה ב: דין הפרשת תרומה ממאכל טמא על מאכל טהור

אין תורמין מן הטמא על הטהור.

ואם תרם,

שוגג, תרומתו תרומה.

ומזיד, לא עשה כלום.

וכן בן לוי שהיה לו מעשור טבל, היה מפריש עליו והולך.

שוגג, מה שעשה, עשוי.

מסכת תרומות

בעריכת זאב לבנוני

מזיד, לא עשה כלום.

רבי יהודה אומר:

אם היה יודע בו בתחלה, אף על פי שהוא שוגג, לא עשה כלום.

1 אין תורמים ממאכל טמא על מאכל טהור (שמפסידים את הכהן).

2 אם בכל זאת תרם:

2.1 אם בשוגג תרם, תרומתו תרומה.

2.2 אם במזיד תרם, לא עשה כלום.

3 לוי שהפריש תרומת מעשר ממעשר ראשון טבל טמא, על מעשר ראשון טהור:

3.1 תנא קמא:

3.1.1 אם בשוגג תרם, תרומתו תרומה.

3.1.2 אם במזיד תרם, לא עשה כלום.

3.2 ר' יהודה:

אם ידע שהמעשר טמא, ושכח והפריש ממנו על הטהור, לא עשה כלום.

משנה ג: הלכות שיש לגביהם הבדל בין שוגג למזיד לעניין שבת

המטביל כלים בשבת,

שוגג, ישתמש בהם. מזיד, לא ישתמש בהם.

המעשור והמבשל בשבת,

שוגג, יאכל. מזיד, לא יאכל.

הנוטע בשבת,

שוגג, יקיים. מזיד, יעקור.

ובשביעית, בין שוגג בין מזיד, יעקור.

1 המטביל כלים בשבת:

הטביל בשוגג ישתמש בהם, במזיד לא ישתמש בהם (עד מוצאי שבת).

2 המפריש תרומות ומעשרות בשבת או המבשל בשבת:

בשוגג, יאכל בשבת. במזיד, לא יאכל (עד מוצאי שבת).

3 הנוטע בשבת:

בשוגג, יכול לקיים את הנטיעה שנטע. במזיד, יעקר את הנטוע.

4 הנוטע בשביעית, יעקר בין אם נטע בשוגג ובין אם נטע במזיד.

משנה ד: דין הפרשת תרומות ממין אחד על מין אחר

אין תורמין ממין על שאינו מינו. ואם תרם, אין תרומתו תרומה.

כל מין חטים, אָחַד.

כל מין תאנים וגרונרות ודבלה, אָחַד. ותורם מזה על זה.

מסכת תרומות

בעריכת זאב לבנוני

כָּל מְקוֹם שֶׁיֵשׁ כֹּהֵן, תוֹרֵם מִן הַיָּפֶה.

וְכָל מְקוֹם שֶׁאֵין כֹּהֵן, תוֹרֵם מִן הַמִּתְקִים.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לְעוֹלָם הוּא תוֹרֵם מִן הַיָּפֶה.

1 אין תורמים ממין אחד על מין אחר, ואם תרם, אין תרומתו תרומה.

2 כל סוגי החיטים נחשבים למין אחד, ואפשר לתרום מזה על זה.

3 כל סוגי התאנים (תאנים, דבלות, גרוגרות וכד'), נחשבים למין אחד, ואפשר לתרום מזה על זה.

כותרת נוספת: האם להפריש תרומה מהחלק היפה יותר של הפרי או מהחלק המתקיים יותר?

1 תנא קמא:

1.1 אם יש כהן שיקבל את התרומה מיד, יש להפריש מהחלק היפה.

1.2 אם אין כהן שיקבל את התרומה, יש להפריש את מהחלק המתקיים יותר זמן.

2 ר' יהודה (ואין הלכה כמותו): לעולם יש לתרום מהחלק היפה יותר.

משנה ה': דין הפרשת תרומה בבצלים

תוֹרְמִין בְּצֶל קָטָן שְׁלֵם, וְלֹא חֲצִי בְּצֶל גָּדוֹל.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא כִי, אֲלֵא חֲצִי בְּצֶל גָּדוֹל.

וְכֵן הִיָּה רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר:

תוֹרְמִין בְּצֵלִים מִבְּנֵי הַמְּדִינָה עַל הַכּוֹפְרִים, אֲבָל לֹא מִן הַכּוֹפְרִים עַל בְּנֵי הַמְּדִינָה,

מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְאָכֵל פּוֹלִיטִיקוֹן.

1 כאשר יש אפשרות לתרום בצל קטן או חצי בצל גדול:

1.1 תנא קמא: יש לתרום בצל קטן.

1.2 ר' יהודה:

1.3 יש לתרום חצי בצל גדול.

1.4 כאשר יש בצלים גם מהערים וגם מהכפרים:

1.4.1 יש לתרום מהבצלים הגדלים בעיר ולא מהבצלים הגדלים בכפר.

1.4.2 הבצל מהעיר חשוב יותר מהבצל מהכפר.

משנה ו': דין הפרשת תרומה מהסוג המשובח יותר על אותו ירק פחות משובח

וְתוֹרְמִין זִיתֵי שְׁמֹן עַל זִיתֵי כֶבֶשׂ, וְלֹא זִיתֵי כֶבֶשׂ עַל זִיתֵי שְׁמֹן.

וַיִּין שְׂאִינוֹ מִבְּשֵׁל עַל הַמִּבְּשֵׁל, וְלֹא מִן הַמִּבְּשֵׁל עַל שְׂאִינוֹ מִבְּשֵׁל.

זֶה הַפְּקָל:

כָּל שֶׁהוּא כְּלָאִים בְּחֶבְרוֹ, לֹא יִתְרוֹם מִזֶּה עַל זֶה, אֲפֹלוּ מִן הַיָּפֶה עַל הָרַע.

וְכָל שְׂאִינוֹ כְּלָאִים בְּחֶבְרוֹ,

תוֹרֵם מִן הַיָּפֶה עַל הָרַע, אֲבָל לֹא מִן הָרַע עַל הַיָּפֶה.

וְאִם תָּרַם מִן הָרַע עַל הַיָּפֶה, תְּרוֹמָתוֹ תְּרוֹמָה,

מסכת תרומות

בעריכת זאב לבנוני

חוצ מן הזנין על החטים, שאין אכל.

הקשות והמלפפון, מין אחר.

רבי יהודה אומר: שני מינין.

1 תורמים מזיתי שמן, על זיתים כבושים (במלח או בחומץ) ולא להיפך.

2 תורמים מיין שאינו מבושל, על יין מבושל ולא להיפך.

כותרת נוספת: סכום דיני הפרשת תרומה ממין על שאינו מינו ומשובח על שאינו משובח.

1 שני מינים שהם כלאיים זה בזה, אין תורמים כלל מאחד מהם על חבירו.

2 שני מינים שאינם כלאיים זה בזה:

2.1 תורמים מהמשובח על הגרוע יותר, ולא להיפך.

2.2 אם בכל זאת תרם מהגרוע על המשובח, תרומתו תרומה.

2.3 אין תורמים מהזונים (גרעיני חיטה שחורים) על החטים, כיון שהזונים אינם מאכל אדם.

3 הקישוט והמלפפון:

3.1 תנא קמא: נחשבים למין אחד ואפשר לתרום מאחד על השני.

3.2 ר' יהודה: הם 2 מינים ואי אפשר לתרום מזה על זה.

פרק 1

הנושאים העיקריים בפרק: ספק תרומה, תרומת שותפים, דין תורם עבור חברו, קריאת שם לתרומה,

סדר הפרשת תרומות ומעשרות, דין תרומות ומעשרות של נכרי, דין מי

שמענה בדיבורו בזמן הפרשת מעשרות או בשעת נדר.

משנה א: דין ספק תרומה

התורם קשות ונמצאת מרה, אבטיח ונמצא סרוח,

תרומה, ויחזור ויתרום.

התורם חבית של יין ונמצאת של חמץ,

אם ידוע שהיתה של חמץ עד שלא תרמה, אינה תרומה.

אם משתרמה החמיצה, הרי זו תרומה.

אם ספק, תרומה ויחזור ויתרום.

הראשונה, אינה מדמעת בפני עצמה, ואין סיבין עליה חמש. וכן השנייה.

1 התורם קישות ומתברר שהיא מרה, או התורם אבטיח ומתברר שהוא מקולקל,

מה שתרום הוא תרומה ויחזור ויתרום.

2 התורם חבית יין ומתברר שהיא חומץ:

2.1 אם ידוע שהחבית היתה של חומץ לפני שתרום, אינה תרומה.

2.2 אם ידוע שבחבית היה יין והחמיץ לאחר שתרום, תרומתו תרומה.

2.3 אם קיים ספק מתי החמיץ היין, מה שתרום הוא תרומה, ויחזור ויתרום.

2.3.1 אם נפלה התרומה הראשונה או השנייה לתוך חולין אין התערובת נעשית מדומע.

מסכת תרומות

בעריכת זאב לבנוני

2.3.2 מי שאוכל בשוגג מאחת משתי התרומות אינו משלם חומש.

משנה ב: המשך המשנה הקודמת

נפלה אחת מהן לתוך החלין, אינה מדמעתן.

נפלה שנייה למקום אחר, אינה מדמעתן.

נפלו שתייהן למקום אחד, מדמעות כקטנה שבשתייהן.

- 1 נפלה התרומה הראשונה לחולין שאין בהם 100 חלקים כנגדה, אינה מדמעת את התערובת.
- 2 נפלה התרומה השנייה לחולין אחרים, שאין בהם 100 חלקים כנגדה, אינה מדמעת את התערובת.
- 3 נפלו שתי התרומות לחולין, מדמעות את התערובת אם אין בה 100 חלקים כנגד הקטנה שבהם.

משנה ג: דין תרומת שותפים

השותפין שתרמו זה אחר זה,

רבי עקיבא אומר: תרומת שניהם תרומה.

וחכמים אומרים: תרומת הראשון, תרומה.

רבי יוסי אומר: אם תרם הראשון כשעור, אין תרומת השני תרומה.

ואם לא תרם הראשון כשעור, תרומת השני, תרומה.

1 השותפים שתרמו זה אחר זה, כל אחד על כל הטבל, מבלי שנטלו רשות זה מזה:

1.1 ר' עקיבא: מה שהפריש כל אחד חציו תרומה וחציו חולין (דהינו מדומע).

1.2 חכמים: מה שתרם הראשון תרומה, ומה שתרם השני חולין.

1.3 ר' יוסי:

1.3.1 אם תרם הראשון כשיעור הנדרש, תרומת השני חולין.

1.3.2 אם לא תרם הראשון כשיעור, גם תרומת השני תרומה. (חלקה תרומה וחלקה חולין, כר' עקיבא).

משנה ד: המשך המשנה הקודמת

במה דברים אמורים ?

בשלא דבר,

אבל הרשה את בן ביתו או את עבדו או את שפחתו לתרום, תרומתו תרומה.

בטל,

אם עד שלא תרם בטל, אין תרומתו תרומה.

ואם משתרם בטל, תרומתו תרומה.

הפועלים, אין להן רשות לתרום, חוץ מן הדרוכות,

שהן מטמאים את הגת מיד.

1 במה דברים אמורים שתרומת כל אחד חציו תרומה וחציו חולין,

כשלא נטלו רשות זה מזה.

2 אם הרשה שותף אחד לחבירו, לבני ביתו, לעבדו או לשפחתו לתרום,

מסכת תרומות

בעריכת זאב לבנוני

תרומתו תרומה.

3 אם הרשה לתרום ואח"כ ביטל הרשאתו:

3.1 אם ביטל קודם שתרמו, אין תרומתם תרומה.

3.2 אם ביטל לאחר שתרמו, תרומתם תרומה.

4 הפועלים שתרמו עבור בעל הבית בלא לקבל את רשותו:

4.1 אם עוסקים הם בדריכת ענבים בגת ("דרוכות"),

4.1.1 תרומתם תרומה.

4.1.2 מאחר שהיין הוכשר לקבל טומאה, סימן שבעל הבית סומך עליהם להיות שליחיו גם לתרום.

משנה ה': דין קריאת שם לתרומה או למעשר הנמצאים בתוך הטבל

האומר: "תרומת הכרי זה בתוכו, ומעשרותיו בתוכו, תרומת מעשר זה בתוכו",

רבי שמעון אומר: קרא שם.

וחכמים אומרים: "עד שיאמר בצפוננו או בדרומו".

רבי אלעזר חסמא אומר: "האומר תרומת הכרי מפנו עליו", קרא שם.

רבי אליעזר בן יעקב אומר: האומר "מעשר מעשר זה עשוי תרומת מעשר עליו", קרא שם.

1 האומר "תרומת הכרי בתוכו" "ומעשרות בתוכו", "תרומת המעשר בתוכו":

1.1 רבי שמעון: אמירתו מחיבת, והייב להפריש מתוך אותו הכרי ולא ממקום אחר.

1.2 חכמים: אמירתו תופסת, רק אם הוסיף את המילה "בדרומו" או "בצפוננו".

2 ר' אליעזר חסמא:

2.1 גם אם אמר "תרומת הכרי ממנו עליו" אמירתו מחיבת.

2.2 אין צורך לומר דווקא "בתוכו".

3 ר' אליעזר בן יעקב:

3.1 האומר "עשירית ממעשר ראשון זה הוא תרומת מעשר", קרא לתרומת המעשר שם.

3.2 אין אפשרות לומר "תרומת מעשר בתוכו" לפני שהוציא את המעשר (בניגוד לתנא קמא).

משנה ו': סדר הפרשת תרומות ומעשרות

הפקדים תרומה לבפונים,

מעשר ראשון לתרומה,

ומעשר שני לראשון,

אף על פי שהוא עובר בלא תעשה, מה שיעשה עשוי.

שנאמר (שמות כב): "מלאתך ודמעך לא תאחר".

1 הסדר הנכון הוא: ביכורים. תרומה גדולה. מעשר ראשון. מעשר שני (או מעשר עני).

2 אם אדם הפריש שלא כסדר, כגון:

- אם הקדים תרומה לביכורים, מה שעשה עשוי.

מסכת תרומות

בעריכת זאב לבנוני

- אם הקדים מעשר ראשון לתרומה, מה שעשה עשוי.
 - אם הקדים מעשר שני למעשר ראשון, מה שעשה עשוי.
- 2.1 מה שעשה עשוי.
- 2.2 עובר על לאו "מלאתך ודמעך לא תאחר".

משנה ז: הסבר לסדר של תרומות ומעשרות

**ומנין שיקדמו הבכורים לתרומה, זה קרוי תרומה וראשית, וזה קרוי תרומה וראשית ?
אלא יקדמו בכורים, שהן בכורים לכל.
ותרומה לראשון, שהיא ראשית.
ומעשר ראשון לשני, שהשני בו ראשית.**

- 1 ומנין שביכורים קודמים לתרומה הרי שניהם קרואים תרומה וראשית ?
שלשון "בכורים" משמע ראשון.
- 2 תרומה קודמת למעשר ראשון, כיוון שהיא נקראת "ראשית".
- 3 מעשר ראשון קודם למעשר שני כיוון שבתוך מעשר ראשון יש תרומה הנקראת ראשית.

משנה ח: דין מי שמטה בדיבורו בזמן הפרשת מעשרות, או בענין קדשים ונדרים

**המתכונן לומר "תרומה", ואמר "מעשר", "מעשר" ואמר "תרומה",
"עולה" ואמר "שלמים", "שלמים" ואמר "עולה",
"שאיני נכנס לבית זה" ואמר "לזה",
"שאיני נהנה לזה" ואמר "לזה",
לא אומר כלום,
עד שיהיו פיו ולבו שוין.**

- 1 טעה בדיבורו בנושאים הבאים:
- התכוון לאמר "תרומה" ואמר "מעשר", או להיפך,
 - התכוון לאמר "עולה" ואמר "שלמים", או להיפך,
 - התכוון לנדור שלא יכנס לבית מסוים ואמר בית אחר,
 - התכוון לומר שלא ייהנה מאדם מסוים ואמר אדם אחר,
- 1.1 דיבורו אינו נתפס, וכאילו לא אמר כלום.
- 1.2 חייב שיוציא בשפתיו מה שחשב בליבו.

משנה ט: דין תרומות ומעשרות והקדש של נכרי וכותי

**הנכרי והכותי,
תרומתו תרומה, ומעשרותיהן מעשר, והקדשן הקדש.
רבי יהודה אומר: אין לנכרי כרם רבועי.
וחכמים אומרים: יש לו.**

מסכת תרומות

בעריכת זאב לבנוני

תְּרוּמַת הַנֶּכְרִי, מְדַמַּעַת, וְחִיבִין עָלֶיהָ חֻמְשׁ.

וְרִבִּי שְׁמַעוֹן פּוֹטֵר.

1 נכרי או כותי שהפרישו תרומות, מעשרות או הקדשים משלהם,

1.1 תרומתם תרומה, והקדשם הקדש.

2 כרם רבעי של נכרי:

2.1 ר' יהודה: אין לפירותיו של הנכרי קדושת רבעי.

2.2 חכמים: יש לפירותיו קדושת רבעי.

3 תרומת הנכרי שנפלה לחולין:

3.1 תנא קמא: הכל נעשה מדומע, וזר שאכלה, חייב עליה חומש.

3.2 ר' שמעון (ואין הלכה כמותו): פוטר מחומש.

פרק ד

הנושאים העיקריים בפרק: מי שלא הפריש את כל הכמות התרומה או המעשר בבת אחת, שעורי תרומה גדולה, כיצד משערים את כמות התרומה שיש להפריש, מי שמרבה לתרום יותר מהשיעור שקבעו חכמים, דין תרומה שהתערבבה בחולין.

מושגים

קציעות: תאנים חתוכות שמתקינים מהם דבילות, דורסים את הקציעות על גבי כלים בצורות שונות ומקבלים מהם דבילות בצורות שונות.

משנה א: דין מי שלא הפריש את כל כמות התרומה או את כל כמות המעשר בבת אחת

המפריש מקצת תרומה ומעשרות,

מוציא מקונו תרומה עליו,

אבל לא למקום אחר.

רבי מאיר אומר: אף מוציא הוא למקום אחר תרומה ומעשרות.

1 מי שהפריש מפירות טבל מקצת תרומה או מקצת מעשר:

1.1 יכול אח"כ להמשיך ולהפריש את מה שהחסיר, מאותם פרות טבל.

2 האם יכול להפריש מהפירות שהתחיל להפריש מהם, על טבל אחר?

2.1 תנא קמא: אינו יכול.

2.2 ר' מאיר (ואין הלכה כמותו): יכול להפריש.

משנה ב: המפריש רק חלק ממעשר ראשון ורק חלק ממעשר עני, כיצד יכול הוא לאכול מהטבל?

מי שנהיו פרותיו במגורה, ונתן סאה לבן לוי וסאה לעני,

מסכת תרומות

בעריכת זאב לבנוני

מפריש עד שמונה סאין ואוכלו, דברי רבי מאיר.

וחכמים אומרים: אינו מפריש אלא לפי חשבון.

1 הפריש מן האסם סאה מעשר ראשון ונתנה ללוי, וסאה מעשר עני ונתנה לעני:

1.1 ר' מאיר:

1.1.1 מוציא מן האסם על סמך 2 הסאין שהפריש 8 סאין מן הטבל ואוכל.

1.1.2 אינו צריך לבדוק אם 2 הסאין שהפריש עדיין קיימים בשלמותם.

1.2 חכמים:

1.2.1 חייב לבדוק כמה נשאר מ-2 הסאין שהפריש.

1.2.2 יכול להוציא מהטבל רק לפי חשבון של מה שקיים כעת מ-2 הסאין שהפריש.

משנה ג: שעורי תרומה שקבעו חכמים

שעור תרומה:

עין יפה,

אחד מארבעים.

בית שמאי אומרים, משלשים.

והבינונית,

מחמשים.

והרעה,

מששים.

תום ועלה בידו אחד מששים,

תרומה, ואינו צריך לתרום.

חור והוסיף, חזב במעשרות.

עלה בידו מששים ואחד,

תרומה,

ויחזור ויתרום כמו שהוא למוד,

במדה ובמשקל ובמנין.

רבי יהודה אומר: אף שלא מן המקף.

1 שעור תרומה:

1.1 התורם בעין יפה:

1.1.1 תנא קמא: תורם אחד מ-40 (2.5%).

1.1.2 בית שמאי: אחד מ-30.

1.2 התורם בעין בינונית:

1.2.1 תנא קמא: תורם אחד מ-50 (2%)

1.2.2 (בית שמאי: תורם אחד מ-40).

1.3 התורם בעין רעה:

מסכת תרומות

בעריכת זאב לבנוני

- 1.3.1 תנא קמא: תורם אחד מ-60.
- 1.3.2 (בית שמאי: תורם אחד מ-50).
- 2 תרם על מנת להפריש בעין יפה או בעין בינונית:
- 2.1 אם התברר שטעה והפריש בעין רעה (אחד מ-60):
- 2.1.1 תרומתו תרומה, ואינו צריך להפריש תרומה נוספת.
- 2.1.2 אם הוסיף על מה שתורם, הפרשתו אינה תרומה וחייב להפריש ממנה מעשרות.
- 2.2 אם התברר שטעה והפריש פחות מעין רעה (כגון, אחד מ-61):
- 2.2.1 מה שתורם יהיה תרומה.
- 2.2.2 יוסיף ויתורם עד שתהיה התרומה בכמות שרגיל הוא לתרום (עין יפה או בינונית).
- 2.2.3 את התוספת יכול לתרום במידה, במשקל או באומד.
- 2.2.4 האם יכול לתרום את התוספת שלא מן המוקף?
- 2.2.4.1 תנא קמא: אינו יכול.
- 2.2.4.2 ר' יהודה (ואין הלכה כמותו): יכול לתרום שלא מן המוקף.

משנה ד: שליח שתורם עבור בעל הבית כיצד משער הוא את כמות התרומה?

האומר לשלוחו: "צא ותרום",

תורם כדעתו של בעל הבית.

אם אינו יודע דעתו של בעל הבית, תורם כבינונית, אחד מחמשים.

פחת מעשרה או הוסיף מעשרה, תרומתו תרומה.

אם נתפנו להוסיף אפילו אחת, אין תרומתו תרומה.

1 אדם שאמר לשליח לתרום עבורו ולא אמר לו באיזה "עין" לתרום:

משנה ה: דין מי שמרבה לתרום יותר מהשיעור שקבעו חכמים

המרבה בתרומה,

רבי אליעזר אומר: אחד מעשרה, בתרומת מעשר.

יתר מכאן, יעשרנה תרומת מעשר למקום אחר.

רבי ישמעאל אומר: סחצה חליו ומחצה תרומה.

רבי טרפון ורבי עקיבא אומרים: עד שישייר שם חליו.

מסכת תרומות

בעריכת זאב לבנוני

1.1.1 יעשה את היותר מעשר.

1.1.2 ייתן את הכל ללוי והוא יעשה את המעשר תרומת מעשר על מקום אחר.

2 רבי ישמעאל: יכול להרבות בתרומה עד מחצית הטבל.

3 ר' טרפון ורבי עקיבא: יכול להרבות כמה שרוצה ובלבד שיישאר משהו חולין.

משנה ו: דין בדיקת הפירות הנכנסים לסל כדי לדעת כמה תרומה להפריש מהם

בְּשֵׁלֶשֶׁה פְּרָקִים מְשַׁעְרִים אֶת הַכֹּלְכֹלָה:

בְּכַוּרוֹת, וּבְסִיפּוֹת, וּבְאַמְצַע הַקֵּיץ.

הַמוֹנָה, מְשַׁבַּח.

וְהַמוֹדֵד, מְשַׁבַּח מְּוֹנוֹ.

וְהַשּׁוֹקֵל, מְשַׁבַּח מְשַׁלְשָׁתוֹ.

1 ב-3 זמנים בודקים את כמות הפירות בסל במהלך עונת הפירות:

1.1 בתחילת העונה ("בְּכַוּרוֹת") כאשר יש את הפירות המקדימים להבשיל.

1.2 בסוף העונה ("סִיפּוֹת"), כאשר נשארים רק הפירות שמאחרים להבשיל.

1.3 באמצע העונה.

2 הדרך העדיפה לדעת את כמות הפירות בסל היא:

2.1 ספירת מספר הפירות בסל.

2.2 מדידת גודל הפירות בסל, עדיפה הימנה.

2.3 שקילת הפירות שבסל, עדיפה הימנה.

משנה ז: תרומה שנתערבה בחולין, כמה חולין צריכים כדי לבטלה ?

רְבִי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: תְּרוּמָה, עוֹלָה בְּאַחַד וּמֵאָה.

רְבִי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: בְּמֵאָה וְעוֹד.

וְעוֹד זֶה, אֵין לוֹ שְׁעוֹר.

רְבִי יוֹסִי בֶן מְשֻׁלֵם אוֹמֵר:

"וְעוֹד", קָב לְמֵאָה סָאָה, נְשִׁתוֹת לְמִדְּמַעַ.

1 ר' אליעזר: התרומה בטלה אם בתערובת יש לפחות 100 חולין כנגדה.

2 ר' יהושע (ואין הלכה כמותו):

2.1 התרומה בטלה אם בתערובת יש לפחות תשעים ותשע וקצת כנגדה.

2.2 ה"קצת" הזה אין לא שיעור.

3 ר' יוסי בן משולם (ואין הלכה כמותו):

ה"קצת" שהוא יותר מתשעים ותשעה, הוא שישית עם התרומה היא סאה אחת.

משנה ח: דין 100 תאנים חולין שנפלה לתוכם תאנה תרומה שאינה דומה לחלק מהן.

רְבִי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר:

מסכת תרומות

בעריכת זאב לבנוני

**תְּאֵינִים שְׁחֹרוֹת מַעֲלוֹת אֶת הַלְּבָנוֹת,
לְבָנוֹת, מַעֲלוֹת אֶת הַשְּׁחֹרוֹת.
עֵגוּלֵי דְבֵלָה, הַגְּדוּלִים מַעֲלִים אֶת הַקֶּטְנִים,
וְהַקֶּטְנִים מַעֲלִין אֶת הַגְּדוּלִים.
הַעֲגוּלִים מַעֲלִין אֶת הַמְּלֻבְּנִים,
וְהַמְּלֻבְּנִים מַעֲלִין אֶת הַעֲגוּלִים.
רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹסֵר.
וְרַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר:
בְּיָדוֹעַ מַה נִּפְלָה, אֵין מַעֲלוֹת זוֹ אֶת זוֹ.
וּכְשֵׁאִינוּ יָדוֹעַ מַה נִּפְלָה, מַעֲלוֹת זוֹ אֶת זוֹ.**

1 ר' יהושע (ואין הלכה כמותו):

- 1.1 חולין של 100 תאנים שחורות ולבנות מצטרפות כדי לבטל תאנת תרומה לבנה שנפלה לתוכם.
 - 1.2 חולין של 100 תאנים שחורות ולבנות מצטרפות כדי לבטל תאנת תרומה שחורה שנפלה לתוכם.
 - 1.3 חולין של 100 עיגולי דבלה גדולות וקטנות מצטרפות כדי לבטל עיגול דבלה קטן שנפל לתוכם.
 - 1.4 חולין של 100 עיגולי דבלה גדולות וקטנות מצטרפות כדי לבטל עיגול דבלה גדול שנפל לתוכם.
 - 1.5 חולין של 100 עיגולי דבלה ומלבני דבלה מצטרפות כדי לבטל מלבן דבלה שנפל לתוכם.
 - 1.6 חולין של 100 עיגולי דבלה ומלבני דבלה מצטרפות כדי לבטל עיגול דבלה שנפל לתוכם.
- 2 ר' אליעזר (ואין הלכה כמותו):
- 2.1 אם נפלה שחורה, השחורות אסורות משום מדומע, והלבנות מותרות.
 - 2.2 אם נפלה לבנה, הלבנות אסורות משום מדומה, והשחורות מותרות.
- 3 ר' עקיבא:
- 3.1 אם ידוע איזה תאנה נפלה, אזי רק התאנים הדומות לה הופכות להיות מדומע, והאחרות מותרות.
 - 3.2 אם לא ידוע איזה תאנה נפלה, כל התאנים מצטרפות כדי לבטלה מדין תרומה.

משנה ט: המשך משנה קודמת

כִּיצַד ?

**חֲמִישִׁים תְּאֵנִים שְׁחֹרוֹת וְחֲמִשִּׁים לְבָנוֹת,
נִפְלָה שְׁחֹרָה, שְׁחֹרוֹת אֲסוּרוֹת וְהַלְּבָנוֹת מְתוּרוֹת.
נִפְלָה לְבָנָה, לְבָנוֹת אֲסוּרוֹת וְשְׁחֹרוֹת מְתוּרוֹת.
כְּשֵׁאִינוּ יָדוֹעַ מַה נִּפְלָה, מַעֲלוֹת זוֹ אֶת זוֹ.
וּבְבוֹ, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מַחְמִיר,
וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מַקֵּל.**

1 פרוט המקרה עליו מדבר רבי עקיבא:

- 1.1 היו 50 תאנים לבנות ו-50 שחורות, שכולן חולין:
 - 1.1.1 נפלה תאנה שחורה, שחורות אסורות משום מדומע ולבנות מותרות.

מסכת תרומות

בעריכת זאב לבנוני

1.1.2 נפלה תאנה לבנה, לבנות אסורות משום מדומע ושחורות מותרות.

1.1.3 אם לא ידוע איזו נפלה, מצטרפות כולן לבטל את התרומה.

2 רבי אליעזר מחמיר: גם אם לא ידוע איזה נפלה, אינן מצטרפות לבטל את התרומה.

3 רבי יהושע מקל: אף אם ידוע איזו נפלה, כולן מצטרפות לבטל את החולין.

משנה י': דורס ליטרה קציעות של תרומה על גבי כד שיש בו 100 ליטרות קציעות חולין

ובזו רבי אליעזר מקל, ורבי יהושע מחמיר,

בדורס ליטרא קציעות על פי הכד ואינו יודע איזוהי,

רבי אליעזר אומר:

רואין אותן כאילו הן פרודות,

והמתחונות מעלות את העליונות.

רבי יהושע אומר: לא תעלה עד שיהיו שם מאה כדים.

1 בנושא הזה רבי אליעזר מקל ורבי יהושע מחמיר.

2 ר' אליעזר (ואין הלכה כמותו):

2.1 רואים את הקציעות שבכד כאילו פרודות ומעורבות עם הקציעות של התרומה שעל פי הכד.

2.2 הקציעות שבכד מצטרפות עם הקציעות שעל פי הכד כדי לבטלה ב 101.

3 רבי יהושע:

3.1 100 הליטרות של קציעות אינן מצטרפות כדי לבטל את ליטרת התרומה שעל גבי הכד.

3.2 אם יש לפחות 100 כדים של חולין ועל פיהם ליטרה קציעה חולין התרומה בטלה.

משנה יא: נפלה סאה תרומה על גבי תבואה שבאסם, והסיר את התרומה יחד עם תבואה נוספת

סאה תרומה שנפלה על פי מגורה וקפאה,

רבי אליעזר אומר: אם יש בקפוי מאה סאה, תעלה באחד ומאה.

רבי יהושע אומר: לא תעלה.

סאה תרומה שנפלה על פי מגורה, יקפאנה.

ואם כן, למה אמרו תרומה עולה באחד ומאה ?

בשאינו ידוע אם בלולות הן,

או לאין נפלה.

1 סאה תרומה שנפלה על תבואה שנמצאת באסם ("מגורה"), והסיר את התבואה שלמעלה:

1.1 ר' אליעזר: אם יש בחלק שהסיר 100 חלקים חולין כנגד התרומה, התרומה בטלה.

1.2 ר' יהושע: גם אם הסיר 100 חלקים חולין כנגד התרומה, היא לא תבטל.

כותרת נוספת: מה התקנה לתבואה שנפלה עליה תרומה ?

1 יסיר מה שלמעלה בתבואה עד שידע בוודאות שהסיר את התרומה, והשאר חולין.

2 מתי אמרו שצריך אחד ומאה כדי לבטל את התרומה ?

מסכת תרומות

בעריכת זאב לבנוני

2.1 כאשר לא ידוע אם התרומה למעלה או שנבללה.

2.2 כאשר לא ידוע להיכן נפלה.

משנה יב: 2 סלים או 2 אסמים שנפלה סאה תרומה לאחת מהן, ואין ידוע לאיזו נפלה.

ושתי קפות ושתי מגורות שנפלה סאה תרומה לתוך אחת מהן, ואין ידוע לאיזו מהן נפלה, מעלות זו את זו.

רבי שמעון אומר: אפילו הם בשתי עירות, מעלות זו את זו.

1 אם יש ב- 2 הסלים או ב- 2 האסמים 100 חלקים חולין כנגד התרומה, התרומה בטלה.

2 מה המרחק בין הסלים כדי שיצטרפו יחד ?

2.1 תנא קמא: אם הם באותו בית או ב- 2 בתים, הם מצטרפים. ב- 2 ערים, לא מצטרפים.

2.2 ר' שמעון (ואין הלכה כמותו): אפילו אם הם בשתי עירות הם מצטרפות לבטל את התרומה.

משנה יג: 50 אגודות ירק חולין, שנפלה לתוכם אגודת ירק, שחציה חולין וחציה תרומה

אמר רבי יוסי:

מעשה בא לפני רבי עקיבא בחמשים אגודות של ירק, שנפלה אחת מהן לתוכן, חציה תרומה, ואמרתי לפניו: תעלה.

לא שהתרומה תעלה בחמשים ואחד,

אלא שהיו שם מאה ושני חציים.

1 רבי יוסי:

1.1 חצי אגודת התרומה שנמצאת באגודת הירק שנפלה, בטלה.

1.2 לא שאגודה אחת שנפלה מתבטלת ב- 50 האגודות.

1.3 אלא שחצי אגודת התרומה מתבטלת ב- 102 החצאים שבתערובת.

פרק ה

הנושאים העיקריים בפרק: סאה תרומה שנפלה ל- 100 סאין שאינם תרומה או לתוך תרומה ממאה.

מושגים:

ניקודים: ככרות קמנים בשיעור חצי ביצה. (ויש פרושים נוספים).

קליות: מאכל קלוי ולא מבושל.

משנה א: סאה תרומה שנפלה לפחות מ- 100 סאין חולין, או מעשר ראשון, או מעשר שני או הקדש

סאה תרומה ממאה שנפלה לפחות ממאה חלין, או למעשר ראשון, או למעשר שני, או להקדש,

בין ממאין בין שהורים, ירקבו.

ואם שהורה היתה אותה הסאה,

יפכרו לפהנים בדמי תרומה, חוץ מדמי אותה סאה.

ואם למעשר ראשון נפלה,

מסכת תרומות

בעריכת זאב לבנוני

יִקְרָא שֵׁם לְתְרוּמַת מַעֲשֵׂר.

וְאִם לְמַעֲשֵׂר שְׁנִי אוֹ לְהַקְדֵּשׁ נִפְלָה,

הָרִי אֵלָיו יִפְדּוּ.

וְאִם טַמְאִים הָיוּ אוֹתָן הַחֲלִין,

יֵאָכְלוּ נִקְוִדִים

אוֹ קְלִיּוֹת,

אוֹ יְלוּשׁוֹ בְּמֵי פְרוֹת,

אוֹ יִתְחַלְקוּ לְעֶסוֹת, כְּדִי שֶׁלֹּא יִהְיֶה בְּמָקוֹם אֶחָד כְּבִיצָה.

1 אם התרומה טמאה, אין לתערובת תקנה (אסורה אף לכהן), אלא תישאר עד שתרקב.

2 אם התרומה טהורה:

2.1 אם נפלה לחולין טהורים, תימכר התערובת לכהן בדמי תרומה, חוץ מסאה אחת שניתנת לו בחינם.

2.2 אם נפלה למעשר ראשון:

2.2.1 יש לקרוא שם לתרומת מעשר על המעשר ראשון שבתוך התערובת.

2.2.2 תמכר התערובת לכהן בדמי תרומה, חוץ מתרומת מעשר ראשון שבו, ומהתרומה שנפלה לתוך התערובת.

2.3 אם נפלה למעשר שני או להקדש:

2.3.1 המעשר שני או ההקדש יפדו. דמי מעשר שני יאכלו בירושלים, ודמי הקדש ינתנו להקדש.

2.3.2 לאחר שנפדתה, תמכר התערובת לכהן חוץ מדמי הסאה תרומה שנפלה.

2.4 אם נפלה לחולין טמאים, תימכר התערובת לכהן וינהג בה לפי אחת מהדרכים הבאות:

2.4.1 יעשה ממנה ככרות קטנות ("ניקודים"), שגודל כל אחת פחות מכביצה (ע"י כך החולין לא מטמאים את התרומה).

2.4.2 יאכל מהתערובת כשהיא קלויה (קליות), ולא מבושלת (וע"י כך אינה מוכשרת לקבל טומאה).

2.4.3 ילוש את התערובת במי פירות שאינם מכשירים לקבל טומאה.

2.4.4 יחלק את החולין המדומעים להרבה עיסות קטנות שבכל אחת פחות מכביצה.

משנה ב: סאה תרומה טמאה שנפלה לתוך 100 סאין חולין טהורים שלא הוכשרו לקבל טומאה

סָאָה תְרוּמָה טַמְאָה שֶׁנִּפְלָה לְתוֹךְ מֵאָה חֲלִין טְהוֹרִין,

רְבִי אֶלְעָזָר אוֹמֵר:

תְרוּם וְתִשְׂרֵף,

שָׂאֵנִי אוֹמֵר: סָאָה שֶׁנִּפְלָה הִיא סָאָה שֶׁעֲלָתָה.

וְחֻכְמִים אוֹמְרִים:

תַּעֲלָה וְחֵאָכַל נִקְוִדִים,

אוֹ קְלִיּוֹת,

אוֹ תְלוּשׁ בְּמֵי פְרוֹת,

אוֹ תִתְחַלְקַן לְעֶסוֹת, כְּדִי שֶׁלֹּא יִהְיֶה בְּמָקוֹם אֶחָד כְּבִיצָה.

מסכת תרומות

בעריכת זאב לבנוני

1 ר' אליעזר (ואין הלכה כמותו):

- 1.1 יש לתת מתוך התערובת סאה תרומה לכהן, ותישרף אצלו.
 - 1.2 אני מניח שהסאה שנפלה (סאה טמאה), היא גם זו שעלתה.
- 2 חכמים:
- 2.1 הסאה שנפלה בטלה בחולין.
 - 2.2 מוצאים סאה אחת מתוך התערובת ונותנים אותה לכהן.
 - 2.3 הכהן יכול לאכול סאה זו באחת מהדרכים הבאות:
 - 2.3.1 יעשה ממנה ככרות קטנות שגודלן פחות מכביצה (ע"י כך החולין לא מטמאים את התרומה).
 - 2.3.2 יאכל מהתערובת כשהיא קלויה ולא מבושלת (וע"י כך אינה מוכשרת לקבל טמאה).
 - 2.3.3 ילוש את התערובת במי פירות שאינם מכשירים לקבל טמאה.
 - 2.3.4 יחלק את החולין המדומעים להרבה עיסות קטנות שבכל אחת פחות מכביצה.

משנה ג: סאה תרומה מהורה שנפלה לתוך 100 סאין של חולין טמאים

סָאָה תְּרוּמָה מֵהוֹרָה שֶׁנִּפְלָה לְמֵאָה חֲלוּין טְמֵאִין,

תִּעֲלָה וְתֵאָכַל וְקוּדִים,

אוּ קְלִיּוֹת,

אוּ תְלוּשׁ בְּמֵי פְרוֹת,

אוּ תִתְחַלֵּק לְעִסוֹת, כְּדִי שֶׁלֹא יִהְיֶה בְּמִקוֹם אֶחָד כְּבִיצָה.

1 הסאה שנפלה בטלה בחולין.

2 מוצאים סאה אחת מתוך התערובת ונותנים אותה לכהן.

3 הכהן יכול לאכול סאה זו באחת מהדרכים הבאות:

- 3.1 יעשה ממנה ככרות קטנות שגודלן כל אחת פחות מכביצה.
- 3.2 יאכל מהתערובת כשהיא קלויה ולא מבושלת (וע"י כך אינה מוכשרת לקבל טמאה).
- 3.3 ילוש את התערובת במי פירות שאינם מכשירים לקבל טמאה.
- 3.4 יחלק את החולין המדומעים להרבה עיסות קטנות שבכל אחת פחות מכביצה.

משנה ד: סאה תרומה טמאה שנפלה לתוך 100 סאין של תרומה מהורה שלא הוכשרה לקבל טמאה

סָאָה תְּרוּמָה טְמֵאָה שֶׁנִּפְלָה לְמֵאָה סָאָה תְּרוּמָה מֵהוֹרָה,

בֵּית שְׂמַאי אוֹסְרִים, וּבֵית הַלֵּל מַתְרִין.

אָמְרוּ בֵּית הַלֵּל לְבֵית שְׂמַאי:

הוֹאִיל וּמֵהוֹרָה אֲסוּרָה לְזָרִים וּמֵמֵאָה אֲסוּרָה לְכֹהֲנִים, מֵה מֵהוֹרָה עוֹלָה, אִף מֵמֵאָה תִעֲלָה.

אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שְׂמַאי:

לֹא, אִם הִעֲלֵנוּ הַחֲלוּין הַפְּלִין הַמְּתָרִין לְזָרִים, אֵת הַמֵּהוֹרָה, תִּעֲלָה תְּרוּמָה הַמְּמוּרָה הָאֲסוּרָה לְזָרִים, אֵת הַמֵּמֵאָה.

לְאַחַר שֶׁהוֹדוּ,

מסכת תרומות

בעריכת זאב לבנוני

רבי אליעזר אומר: תרום ותשורף.

וחכמים אומרים: אבדה במעוטה.

1 בית שמאי: אוסרים את כל התערובת.

2 בית הלל: הסאה הטמאה בטלה באחד ומאה ומותרת לכהנים.

3 אמרו בית הלל לבית שמאי:

4 כשם שטהורה שאסורה לזרים בטלה כשנפלה ל- 100 חולין, כך טמאה שאסורה לכהנים תבטל כשנפלה ל-100 תרומה.

5 אמרו בית שמאי:

5.1 אין לדמות תרומה טהורה לחולין.

5.2 חולין הם קלין ומותרים לרבים, ולכן יכולים לבטל את התרומה הטהורה.

5.3 תרומה היא חמורה ואסורה לזרים, ולכן אינה יכולה לבטל תרומה טמאה.

6 לאחר שהודו בית שמאי לבית הלל:

6.1 לגבי הסאה הטמאה שנפלה:

6.1.1 רבי אליעזר (ואין הלכה כמותו): יש להרים סאה מהתערובת ולשרוף אותה כדין תרומה טמאה.

6.1.2 חכמים: היא בטלה במיעוטה וכל התערובת טהורה.

משנה ה': סאה תרומה שנפלה לתוך 100 סאין על חולין. הרימה ונפלה לחולין אחרים.

סָאָה תְּרוּמָה שֶׁנִּפְלָה לְמַאָה, הַגְּבִיחָה וְנִפְלָה לְמִקּוּם אַחֵר,

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: מְדַמְעַת כְּתֵרוּמָה וְדָאִי.

וְחַכְמִים אוֹמְרִים: אֵינָה מְדַמְעַת אֶלָּא לְפִי חֶשְׁבוֹן.

1 ר' אליעזר (ואין הלכה כמותו):

1.1 הסאה שנפלה מדמעת את התערובת כאילו היא תרומה ודאי.

2 חכמים: בסאה שנפלה לחולין השניים יש רק חלק אחד ממאה ואחד שהוא תרומה.

משנה ו': סאה תרומה שנפלה לתוך פחות ממאה סאין על חולין ונפל מהמדומע לחולין אחרים.

סָאָה תְּרוּמָה שֶׁנִּפְלָה לְפָחוֹת מִמַּאָה וְנִדְמְעָה, וְנִפְלָה מִן הַמְדַמְעֵה לְמִקּוּם אַחֵר,

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: מְדַמְעַת כְּתֵרוּמָה וְדָאִי.

וְחַכְמִים אוֹמְרִים: אֵין הַמְדַמְעֵה מְדַמְעֵה אֶלָּא לְפִי חֶשְׁבוֹן.

וְאֵין הַמְחַמֵּץ מְחַמֵּץ אֶלָּא לְפִי חֶשְׁבוֹן.

וְאֵין הַפִּים שְׂאוּבִים פּוֹסְלִים אֶת הַמִּקְוָה אֶלָּא לְפִי חֶשְׁבוֹן.

1 ר' אליעזר (ואין הלכה כמותו):

הסאה שנפלה למקום אחר מדמעת את התערובת כאילו היא תרומה ודאי.

2 חכמים:

מסכת תרומות

בעריכת זאב לבנוני

2.1 כמות התרומה שיש במדומע שנפלה לתוך החולין היא בהתאם ליחס בין התרומה לחולין בתערובת הראשונה.

2.2 אף החולין האחרים מצטרפים לחולין שיש בסאה כדי לבטל את התרומה שבה.

כותרת נוספת: נושאים נוספים שבודקים אותם "לפי חשבון"

1 עיסה של חולין שנחמצה בשאור של תרומה, ונפל מקצת אותה עיסה לתוך עיסה אחרת של חולין,

1.1 מקצת העיסה שנפלה מדמעת את העיסה האחרת רק בהתאם לכמות התרומה שיש בה.

1.2 אם השאור שבתוך החלק שנפל אינו מספיק כדי להחמיץ את החולין, אינה נאסרת לזרים.

2 מקוה שאין בו 40 סאה מים שאינם שאובים, ונפלו לתוכו 3 לוגים מים שאובים:

2.1 אם השאובים נפלו מ-3 כלים או פחות, המקוה פסול.

2.2 אם נפלו מיותר מ-3 כלים המקוה אינו נפסל.

משנה ז: סאה תרומה שנפלה לתוך 100 של חולין, הוציאה מהתערובת ונפלה סאה נוספת

סָאָה תְּרוּמָה שֶׁנִּפְלָה לְמֵאָה,

הַגְּבִיחָה וְנִפְלָה אַחֲרָה, הַגְּבִיחָה וְנִפְלָה אַחֲרָה, הָרִי זֶה מִתְּרַת,

עַד שֶׁתְּרַבָּה תְּרוּמָה עַל הַחֲלִין.

הסאה שהוציאה מותרת, ואם נפלה סאה נוספת גם היא מותרת.

1 כל עוד שלא נפלה בצורה כזו יותר מ-100 סאין של תרומה לתערובת, הכל מותר.

2 לאחר שנפלו יותר ממאה סאין של תרומה, הכל מדומע.

משנה ח: סאה תרומה שנפלה ל- 100 סאין של חולין, ולפני שהוציאה סאה מהתערובת, נפלה סאה

תרומה נוספת.

סָאָה תְּרוּמָה שֶׁנִּפְלָה לְמֵאָה, וְלֹא הִסְפִּיק לְהַגְבִּיחָה עַד שֶׁנִּפְלָה אַחֲרָה,

הָרִי זֶה אֶסְוֶרָה.

וְרִבִּי שְׁמַעוֹן, מְתִיר.

1 תנא קמא: כל התערובת מדומע, כאילו נפלו 2 סאין של תרומה יחד.

2 ר' שמעון:

2.1 הסאה הראשונה בטלה וכל התערובת היא חולין.

2.2 הסאה השנייה נפלה לתוך חולין ולכן גם היא בטלה והכל מותר.

משנה ט: נפלה סאה תרומה לתוך חולין וטחנן יחד, ולאחר המחינה השתנה נפח התערובת

סָאָה תְּרוּמָה שֶׁנִּפְלָה לְמֵאָה, וְטָחְנָן וּפְחָתוּ,

כְּנֵשֶׁם שֶׁפְּחָתוּ הַחֲלִין, כִּי פָּחַתָּה הַתְּרוּמָה, וּמְתִיר.

סָאָה תְּרוּמָה שֶׁנִּפְלָה לְפָחוֹת מִמֵּאָה, וְטָחְנָן וְהוֹתִירוּ,

כְּנֵשֶׁם שֶׁהוֹתִירוּ הַחֲלִין, כִּי הוֹתִירָה הַתְּרוּמָה, וְאֶסְוֶר.

אם ידוע שהחטים של חלין יפות משל תרומה, מותר.

מסכת תרומות

בעריכת זאב לבנוני

סָאָה תְּרוּמָה שְׁנֵפְלָה לְפָחוֹת מֵמֵאָה, וְאַחַר כֵּן נִפְלוּ שְׁסֵם חֲלִין,

אִם שׁוּגַג, חֶסֶד.

וְאִם מְזִיד, אֶסוּר.

1 סאה תרומה שנפלה למאה סאין חולין וטחנן:

1.1 אם לאחר הטחינה התערובת מכילה פחות מ-100 סאים:

1.1.1 כשם שפחתו החולין, פחתה גם התרומה.

1.1.2 הכל מותר.

2 סאה תרומה שנפלה לפחות מ-100 סאין חולין:

2.1 אם לאחר הטחינה התערובת מכילה יותר מ-100 סאין של חולין:

2.1.1 כשם שהתרבו החולין, כך התרבתה גם התרומה.

2.1.2 הכל אסור.

3 אם ידוע שלאחר הטחינה, בחולין הנפח גדל יותר מאשר בתרומה:

3.1 אם יש בחולין יותר מ-100 חלקים כנגד התרומה, התערובת מותרת,

3.2 גם אם יחס זה נוצר כתוצאה מהטחינה.

כותרת נוספת: סאה תרומה שנפלה לפחות מ-100 סאין של חולין, ואח"כ נפלו חולין נוספים וכעת

יש יותר מ-100 חולין כנגד התרומה,

1 אם החולין נפלו בשוגג הכל מותר.

2 אם החולין הופלו במזיד, הכל מדומע.

פרק 1

הנושאים העיקריים בפרק: דין אכילת תרומה בשוגג, דין גונב תרומה.

משנה א: דין אוכל תרומה בשוגג

הְאוֹכֵל תְּרוּמָה שׁוּגַג, מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחֶמֶשׁ.

אֶחָד הָאוֹכֵל וְאֶחָד הַשּׁוֹתֶה וְאֶחָד הַסֹּף.

אֶחָד תְּרוּמָה טְהוּרָה וְאֶחָד תְּרוּמָה טְמֵאָה,

מְשַׁלֵּם חֲמִשָּׁה וְחֶמֶשׁ חֲמִשָּׁה.

אֵינוֹ מְשַׁלֵּם תְּרוּמָה, אֲלָא חֲלִין מִתְקַנִּים.

וְהֵם נִעְשִׂין תְּרוּמָה,

וְהַתְּשֻׁלוּמִין תְּרוּמָה.

אִם רָצָה הַפֶּהַן לְמַחֹל, אֵינוֹ מוֹחֵל.

1 האוכל תרומה בשוגג משלם קרן וחומש.

2 דין אוכל תרומה בשוגג חל גם על שתיה וסיכה.

3 דין שוגג חל גם על תרומה טהורה וגם על תרומה טמאה.

מסכת תרומות

בעריכת זאב לבנוני

- 4 האוכל בשוגג את החומש ששילם, משלם חומש על החומש שאכל.
- 5 המשלם קרן וחומש משלם מתוך חולין מתוקנים, ולא מתוך תרומה.
- 6 התשלום שמשלם האוכל בשגגה, הופך להיות תרומה לכל דבר.
- 7 אם חזר ואכל בשוגג את החולין ששילם, התמורה שלהם נעשית גם כן תרומה.
- 8 הכהן אינו יכול למחול על חיוב התשלומים של האוכל תרומה בשגגה.

משנה ב: דין בת ישראל שאכלה תרומה בשגגה ואח"כ נישאה לכהן

**בת ישראל שאכלה תרומה ואחר כך נשאת לכהן,
אם תרומה שלא זכה בה כהן אכלה, משלמת קרן וחמש לעצמה.
ואם תרומה שזכה בה כהן אכלה,
משלמת קרן לבעלים,
וחמש לעצמה,**

מפני שאמרו: האוכל תרומה שוגג, משלם קרן לבעלים, וחמש לכל מי שירצה.

- 1 אם אכלה תרומה שלא זכה בה עדיין כהן, משלמת קרן וחומש לעצמה.
- 2 אם אכלה תרומה לאחר שזכה בה הכהן:
 - 2.1 משלמת קרן לכהן שהתרומה שלו.
 - 2.2 משלמת חומש לעצמה, על פי מה שאמרו חכמים:
האוכל תרומה בשוגג, משלם קרן לבעלים וחומש למי שירצה.

משנה ג: דין מאכיל את פועליו או את אורחיו תרומה בשוגג

**המאכיל את פועליו ואת אורחיו תרומה,
הוא משלם את הקרן, והם משלמין את החמש, דברי רבי מאיר.
וחכמים אומרים:
הם משלמין קרן וחמש, והוא משלם להם דמי סעודתן.**

- 1 ר' מאיר: בעל הבית משלם את הקרן, ואורחיו או פועליו משלמים את החומש.
- 2 חכמים:
- 3 האורחים משלמים גם את הקרן וגם את החומש.
- 4 בעל הבית מחויב להחזיר להם דמי סעודתם.

משנה ד: דין גונב תרומה

**הגונב תרומה ולא אכלה, משלם תשלומי כפל דמי תרומה.
אכלה,
משלם שני קרנים וחמש,
קרן וחמש מן החליו,
וקרן דמי תרומה.**

מסכת תרומות

בעריכת זאב לבנוני

גִּבּוֹב תְּרוּמַת הַקֹּדֶשׁ וְאֹכְלָהּ,

מִשְׁלֵם שְׁנֵי חֲמִשִּׁים וָקָרָן,

שֶׁאֵין בְּהַקְדָּשׁ תַּשְׁלוּמֵי כָּפֶל.

- 1 אם לא אכלה, משלם לכהן כפל של שוויי דמי תרומה.
- 2 אם אכלה בשוגג, משלם פעמיים קרן ופעם אחת חומש:
- 2.1 קרן וחומש מחולין כדין אוכל תרומה בשוגג.
- 2.2 קרן נוספת דמי תרומה כדין גבב.
- 3 הגונב תרומה שהוקדשה לבדק הבית, ואכלה בשוגג:
- 3.1 משלם פעמיים חומש. חומש משום אוכל תרומה בשוגג, וחומש משום נהנה מהקדש.
- 3.2 משלם קרן להקדש, שהגונב מהקדש אינו משלם כפל.

משנה ה': ממה אין משלמים קרן וחומש אם אכל תרומה בשוגג.

אֵין מְשַׁלְּמִין מִן הַלֶּקֶט וּמִן הַשְּׂכָחָה וּמִן הַפֶּאֶה, וּמִן הַהֶפְקֵר,

וְלֹא מִמַּעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן שֶׁנִּטְמָלָה תְּרוּמָתוֹ,

וְלֹא מִמַּעֲשֵׂר שְׁנֵי וְהַקֹּדֶשׁ שֶׁנִּפְדוּ,

שֶׁאֵין הַקֹּדֶשׁ פּוֹדֶה אֶת הַקֹּדֶשׁ, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר.

וְחֲכָמִים, מִתִּירִין בְּאֵלוֹ.

1 ר' מאיר:

- 1.1 אין משלמים מלקט שכחה ופאה ומהפקר אף לאחר שזכה בהם.
 - 1.2 אין משלמים ממעשר ראשון לאחר שנטלה תרומת מעשר ממנו.
 - 1.3 אין משלמים ממעשר שני והקדש לאחר שנפדו, (הואיל והיו מתחילה קודש).
- 2 חכמים: מתירים לשלם. (מחלוקת ר' יוחנן וריש לקיש בירושלמי: האם מתירים בכל המקרים או רק בחלקם).

משנה ו': האם מי שאוכל תרומה בשוגג משלם מאותו המין שאכל או לאו דווקא ?

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: מְשַׁלְּמִין מִמֵּין עַל שֶׁאֵינוֹ מֵינּוּ, וּבִלְבָד שֶׁיִּשְׁלַם מִן הַיָּפֶה עַל הָרַע.

וְרַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: אֵין מְשַׁלְּמִין אֶלָּא מִמֵּין עַל מֵינוּ.

לְפִיכָּה, אִם אָכַל קִשּׁוּאִין שֶׁל עֶרֶב שְׂבִיעִית, יִמְתִּין לְקִשּׁוּאִין שֶׁל מוֹצָאֵי שְׂבִיעִית, וְיִשְׁלַם מֵהֶם.

מִמָּקוֹם שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מַקְלֵ, מִשֵּׁם רַבִּי עֲקִיבָא מַחְמִיר.

שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כב): "וְנָתַן לָכֶּהֶן אֶת הַקֹּדֶשׁ", כֹּל שֶׁהוּא רָאוּי לְהִיּוֹת קֹדֶשׁ, דְּבָרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר.

וְרַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: "וְנָתַן לָכֶּהֶן אֶת הַקֹּדֶשׁ", קֹדֶשׁ שֶׁאֵכֵל.

1 ר' אליעזר: יכול לשלם גם ממין אחר, ובלבד שהמין האחר יהיה יפה יותר.

2 ר' עקיבא:

- 2.1 חייב לשלם רק מאותו המין שאכל ממנו.
- 2.2 אם אכל תרומה מקישואים של שנה שישית ימתין לקישואים של שנה שמינית.

מסכת תרומות

בעריכת זאב לבנוני

3 מאותו פסוק שרבי אליעזר מביא ראיה להקל, משם מביא רבי עקיבא ראיה להחמיר.

פרק ו

הנושאים העיקריים בפרק: דין אוכל תרומה במזיד, דין בת כהן שנישאה לאחר ואכלה תרומה, דיני אכילת תרומה בשוגג, מתי יכול הכהן למחול על התשלומים, דיני תערובת של תרומה וחולין.

משנה א: דין אוכל תרומה במזיד

הַאוֹכֵל תְּרוּמָה מְזִיד, מְשַׁלֵּם אֶת הַקֶּרֶן וְאִינוֹ מְשַׁלֵּם אֶת הַחֲמִשָּׁה.

הַמְשַׁלְּמִין, חֲלִין.

אם רָצָה הַכֹּהֵן לְמַחֹל, מוֹחֵל.

1 האוכל תרומה במזיד משלם לכהן קרן ואינו משלם חומש.

2 תשלומי הקרן הם חולין.

3 אם רוצה הכהן למחול על התשלומים הרשות בידו.

משנה ב: דיני בת כהן שנישאה לישראל או לפסול לה ואכלה תרומה

בַּת כֹּהֵן שֶׁנִּשְׂאָת לְיִשְׂרָאֵל וְאַחַר כֵּן אָכְלָה תְּרוּמָה,

מְשַׁלֶּמֶת אֶת הַקֶּרֶן וְאִינָה מְשַׁלֶּמֶת אֶת הַחֲמִשָּׁה,

וּמִיתְתָּהּ בְּשֶׁרְפָה.

נִשְׂאָת לְאַחַד מְכַל הַפְּסוּלִין,

מְשַׁלֶּמֶת קֶרֶן וְחֲמִשָּׁה,

וּמִיתְתָּהּ בְּחֶנֶק.

דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר.

וְחֻכְמִים אוֹמְרִים:

זוֹ הוּא מְשַׁלְּמֹת אֶת הַקֶּרֶן וְאִינָה מְשַׁלְּמֹת אֶת הַחֲמִשָּׁה,

וּמִיתְתֶּן בְּשֶׁרְפָה.

1 בת כהן שנישאה לישראל, ואכלה תרומה,

2 משלמת לכהן קרן ולא משלמת חומש.

3 זינתה תחת בעלה, מיתתה בשריפה.

4 בת כהן שנישאה לאחד מהפסולים לה (ממזר, חלל וכד') ואכלה תרומה בשוגג:

4.1 ר' מאיר (ואין הלכה כמותו):

4.1.1 אכלה בתרומה, משלמת קרן וחומש.

4.1.2 זינתה תחת בעלה, מיתתה בחנק.

4.2 חכמים: דינה כבת כהן שנישאה לישראל:

4.2.1 שתיהן משלמות את הקרן, ולא משלמות את החומש.

מסכת תרומות

בעריכת זאב לבנוני

4.2.2 אם זינתה תחת בעלה, מיתתה בשריפה.

משנה ג: מקרים שאדם אכל תרומה ומשלם קרן ולא חומש, והכהן יכול למחול על התשלום.

**המאכיל את בניו קטנים,
ואת עבדיו בין גדולים בין קטנים,
האוכל תרומת חוצה לארץ,
והאוכל פחות מכזית תרומה,
משלם את הקרן, ואינו משלם את החמש. והתשלומין חלין,
אם רצה הפהן למחול, מוחל.**

- 1 המאכיל בניו הקטנים תרומה בשוגג.
- 2 המאכיל את עבדיו, בין גדולים ובין קטנים, בשוגג.
- 3 האוכל תרומת חוץ לארץ (שחיובה רק מדרבנן) בשוגג.
- 4 האוכל תרומה פחות מכזית.
- 5 בכל הדוגמאות הנ"ל משלם קרן ולא חומש, והתשלומים חולין. והכהן יכול למחול עליהן.

משנה ד: סיכום כללים לגבי אפשרויות הכהן למחול על התשלומים המגיעים לו.

זה הפלל:

**כל המשלם קרן וחמש, התשלומין תרומה, אם רצה הפהן למחול, אינו מוחל.
וכל המשלם את הקרן ואינו משלם את החמש, התשלומין חלין, אם רצה הפהן למחול, מוחל.**

- 1 כלל א: מי שחייב קרן וחומש, התשלומים הם תרומה והכהן אינו יכול למחול עליהם.
- 2 כלל ב': מי שחייב קרן ואינו חייב בחומש, התשלומים חולין, והכהן רשאי למחול עליהם.

משנה ה: 2 סלים, אחד של תרומה ואחד של חולין, ונפלה סאה של תרומה לאחת מהן

**נשתי קפות, אחת של תרומה ואחת של חלין,
שנפלה סאה תרומה לתוך אחת מהן ואין ידוע לאיזו מהן נפלה,
הרי אני אומר: לתוך של תרומה נפלה.**

**אין ידוע איזו היא של תרומה ואיזו היא של חלין,
אכל אחת מהן, פטור,
והשנייה, נוהג בה כתרומה,
וחיבת בחלה, דברי רבי מאיר,
רבי יוסי פטר.**

**אכל אחר את השנייה, פטור.
אכל אחד את נשתייהן, משלם כקמנה שבנשתייהן.**

- 1 אם לא ידוע לאיזו נפלה, אני מניח שלתוך תרומה נפלה.

מסכת תרומות

בעריכת זאב לבנוני

2 סל החולין מותר.

כותרת נוספת: 2 סלים אחד של תרומה ואחד של חולין, ולא ידוע איזה חולין ואיזה תרומה.

1 אכל אדם מאחת מהן:

- 1.1 פטור מהחומש שמא חולין אכל.
 - 1.2 בסל השני נוהגים דין תרומה.
 - 1.3 ר' מאיר: מהסל השני יש להפריש חלה מספק.
 - 1.4 ר' יוסי: בסל השני פטור מחלה, כדין מדומע (שפטור כדין תרומה).
- 2 אכל אדם אחר מהסל השני, גם הוא פטור מהחומש, שמא חולין אכל.
- 3 אכל אדם את שני הסלים, משלם קרן וחומש בשווייה של הקופה הקטנה.

משנה ו: המשך דין של 2 סלים, אחד תרומה ואחד חולין, ואין ידוע איזה חולין ואיזה תרומה.

נְפֵלָה אֶחָת מֵהֶן לְתוֹךְ הַחֲלִין,

אֵינָה מְדַמְעָתָן,

וְהַשְּׂנִיָּה, נוֹהֵג בָּהּ כְּתְרוּמָה,

וְחִיבָת בַּחֲלָה, דְּבָרֵי רַבִּי מְאִיר.

וְרַבִּי יוֹסִי פוֹטֵר.

נְפֵלָה שְׁנֵיָּה לְמָקוֹם אַחֵר, אֵינָה מְדַמְעָתָן.

נְפִלוּ שְׁתֵּיֶהֶן לְמָקוֹם אֶחָד, מְדַמְעוֹת כְּקִטְנָה שְׁבִנְשִׁיתֶיהֶן.

1 נפל אחד הסלים לתוך חולין ואין בחולין 100 כנגד הסל שנפל:

1.1 אין התערובת נעשית מדומע, שמא הסל של חולין נפל.

1.2 בסל השני נוהגים דין תרומה.

1.3 ר' מאיר: בסל השני חייב להפריש חלה מספק.

1.4 ר' יוסי: פטור להפריש חלה בסל השני כדין מדומע.

2 נפל הסל השני לתוך חולין אחרים, גם הם אינם מדמעים.

3 נפלו 2 הסלים למקום אחד:

3.1 אם יש 100 חולין כנגד הסל הקטן שבהם, התערובת אינה מדמעת.

3.2 אם אין 100 חולין כנגד הסל הקטן שבהם התערובת מדמעת.

משנה ז: המשך דין של 2 סלים, אחד תרומה ואחד חולין, ולא ידוע איזה חולין ואיזה תרומה

זָרַע אֶת אֶחָת מֵהֶן, פְּטוּר,

וְהַשְּׂנִיָּה, נוֹהֵג בָּהּ כְּתְרוּמָה,

וְחִיבָת בַּחֲלָה, דְּבָרֵי רַבִּי מְאִיר.

וְרַבִּי יוֹסִי פוֹטֵר.

זָרַע אַחֵר אֶת הַשְּׂנִיָּה, פְּטוּר.

זָרַע אֶחָד אֶת שְׁתֵּיֶהֶן,

מסכת תרומות

בעריכת זאב לבנוני

בְּדָבָר שֶׁזָרַעוּ כָּלָה, מִתָּר.

וּבְדָבָר שֶׁאֵין זָרַעוּ כָּלָה. אֲסוּר.

1 זרע סל אחד:

1.1 פטור מלהפוך את הקרקע והגידולים מותרים.

1.2 בסל השני נוהג דין תרומה.

1.3 ר' מאיר: בסל השני חייב להפריש חלה מספק.

1.4 ר' יוסי: פוטר להפריש חלה בסל השני כדין מדומע.

2 זרע אדם אחר את הסל השני, גם הוא פטור מלהפוך את הקרקע והגידולים מותרים.

3 זרע אדם את שני הסלים:

3.1 אם זרע זרעים שנרקבים באדמה והם כלים, הגידולים מותרים.

3.2 אם זרע זרעים שאינם כלים באדמה, הגידולים אסורים לזרים.

פרק ח

הנושאים העיקריים בפרק:

כהן או אשת כהן או עבד של כהן שאכלו תרומה בשוגג, כהן שהקריב קרבנות בשוגג, אכילת ארעי של פירות לא מעושרים ותוך כדי אכילה נכנס לבית או נכנסה שבת, אסור שחיית מים מגולים, אסור אכילת פירות שיעש חשעש שנחש הטיל בהם ארס, אסור לממא תרומה בידיים, גויים שדרשו מקבוצת נשים לממא אחת מהן.

משנה א: כהן או אשת כהן או עבד של כהן, שאכלו תרומה בשוגג

הָאִשָּׁה שֶׁהִיָּתָה אוֹכֵלַת בְּתְרוּמָה, בָּאוּ וְאָמְרוּ לָהּ: "מַתְּ בְּעֵלֶיךָ" או "גִּרְשָׁךְ",

וְכֵן הֶעֱבַד שֶׁהִיָּה אוֹכֵל בְּתְרוּמָה, וּבָאוּ וְאָמְרוּ לוֹ:

"מַתְּ רֶבֶךָ", או "מִכְרָךְ לְיִשְׂרָאֵל", או "נִתְּנָה בְּמִתְנָה", או "עֲשֹׂאָךְ בֶּן חוֹרִין",

וְכֵן כֹּהֵן שֶׁהִיָּה אוֹכֵל בְּתְרוּמָה, וְנוֹדַע שֶׁהוּא בֶּן גְרוּשָׁה או בֶּן חִלּוּצָה,

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְסַיֵּב קֶרֶן וְחִמְשֵׁי. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, פּוֹטֵר.

הִיָּה עוֹמֵד וּמְקַרֵּב עַל גְּבִי הַמִּזְבֵּחַ, וְנוֹדַע שֶׁהוּא בֶּן גְרוּשָׁה או בֶּן חִלּוּצָה,

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: כָּל הַקְּרָבָנוֹת שֶׁהִקְרִיב עַל גְּבִי הַמִּזְבֵּחַ, פְּסוּלִים.

וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, מְכַנְשִׁיר.

נוֹדַע שֶׁהוּא בְּעַל מוֹם, עֲבוּדָתוֹ פְּסוּלָה.

במקרים הבאים:

- אשת כהן שאכלה תרומה ואמרו לה שבעלה מת או שהוא גרשה,
- עבד של כהן שאכל תרומה ואמרו לו שרבו מת, או מכרו לישראל, או נתנו במתנה, או שחררו,
- כהן שאכל תרומה ונודע לו שהוא בן גרושה או בן חלוצה,

מסכת תרומות

בעריכת זאב לבנוני

1 רבי אליעזר (ואין הלכה כמותו): מחייב קרן וחומש כדין אוכל תרומה בשוגג.

2 רבי יהושע: פוטר מתשלומים (כדין אנוסים ולא כדין שוגגים).

כותרת נוספת: כהן שהקריב קרבנות ואח"כ נודע לו שהוא בן גרושה או בן חלוצה

1 רבי אליעזר (ואין הלכה כמותו): הקרבנות שהקריב בטעות, פסולים.

2 רבי יהושע: הקרבנות שהקריב עד שנודע לו, כשרים.

כותרת נוספת: כהן שנודע לו שהוא בעל מום כל הקרבנות שהקריב פסולים.

משנה ב: כיצד ינהגו אלה שאכלו תרומה בשוגג ועדיין יש תרומה בפיהם

וְכֵלָם, שֶׁהֵיְתָה תְרוּמָה בְּחוּף פִּיהֶם,

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: יִבְלְעוּ.

וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: יִפְלוּטוּ.

אָמְרוּ לוֹ: "נִטְמָאתָ" וְ"נִטְמָאת תְרוּמָה".

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: יִבְלְעוּ.

וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: יִפְלוּטוּ.

"טָמֵא הָיִיתָ" וְ"טָמְאָה הֵיְתָה תְרוּמָה",

אוּ נֹדַע שֶׁהוּא טָבֵל,

וּמַעֲשֶׂה רֵאשׁוֹן שֶׁלֹּא נִטְמָה תְרוּמָתוֹ,

וּמַעֲשֶׂה שְׁנִי וְהַקֹּדֶשׁ שֶׁלֹּא נִפְדָּה,

אוּ שֶׁטַעַם טַעַם פִּשְׁפֵּשׁ לְחוּף פִּי, הֲרִי זֶה יִפְלוּט.

1 אכלו תרומה בשוגג ויש עדיין תרומה בפיהם:

1.1 רבי אליעזר (ואין הלכה כמותו): יבלעו את מה שבפיהם.

1.2 רבי יהושע: יפלוטו את מה שבפיהם.

2 אמרו לו נטמאת עכשיו או שעכשיו נטמאת התרומה, ויש עדיין תרומה בפיו:

2.1 רבי אליעזר (ואין הלכה כמותו): יבלע את מה שבפיו.

2.2 רבי יהושע: יפלוט את מה שבפיו.

כותרת נוספת: מקרים שבהם לדעת כולם יפלוט את מה שבפיו:

1 אם היה טמא או שהייתה התרומה טמאה קודם שהכניסה לפיו.

2 אם נודע לו שאכל טבל.

3 אם מה שבפיו הוא מעשר ראשון שלא ניטלה ממנו תרומת מעשר.

4 אם מה שבפיו הוא מעשר שני או הקדש שלא נפדה.

5 אם הוא מרגיש טעם של פשפש בפיו בשעה שאוכל את התרומה.

משנה ג: אכל אכילת ארעי קודם שונקבעו הפירות למעשרות, ותוך כדי אכילה נכנס לבית או לגינה

מסכת תרומות

בעריכת זאב לבנוני

הִיָּה אוֹכֵל בְּאֶשְׁכּוֹל וְנֹכַס מִן הַגֵּנָה לְחֹצֵר,

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: יִגְמוֹר.

וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: לֹא יִגְמוֹר.

חֲשֻׁכָה לַיְלִי שֶׁבֶת,

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: יִגְמוֹר.

וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: לֹא יִגְמוֹר.

1 רבי אליעזר: יכול לצאת חוץ לחצר ולגמור לאכול (כיוון שהתחיל בהיתר).

2 רבי יהושע: לא ימשיך לאכול (עד שיעשר) כיוון שכבר נקבעו הפירות למעשרות.

כותרת נוספת: אכל אכילת ארעי קודם שנקבעו הפירות למעשרות, ותוך כדי אכילה נכנסה שבת

1 רבי אליעזר: יכול לסיים אכילתו במוצאי שבת (כיוון שהתחיל בהיתר).

2 רבי יהושע: לא ימשיך לאכול אפילו במוצאי שבת עד שיעשר.

משנה ד אסור שתיית נוזלים מגולים

יֵין שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנִּתְגַּלָּה, יִשְׁפָּךְ. וְאִין צָרִיךְ לוֹמַר שֶׁל חֲלִין.

שְׁלֵשָׁה מִשְׁקִין, אֲסוּרִין מִשּׁוּם גְּלוּי: הַמַּיִם וְהַיַּיִן וְהַחֵלֶב.

וְנִשְׁאָר כָּל הַמִּשְׁקִין, מִתְּרִין.

כַּמָּה יִשְׁהוּ וְיִהְיוּ אֲסוּרִין ? כְּדֵי שֶׁיֵּצֵא הַרְחֵשׁ מִמְּקוֹם קָרוֹב וְיִשְׁתָּה.

1 יין של תרומה שהיה מכוסה ונתגלה, יישפך, וכל שכן יין של חולין.

2 מים, יין וחלב אסורים לשתייה אם היו מגולים מחשש שנחש שמהם.

3 שאר המשקים, אם היו מגולים, מותרים.

4 משקים מגולים נאסרים אם עבר מספיק זמן כדי שיצא נחש ממקום קרוב וישתה מהם.

משנה ה: שעור המים שחל עליהם איסור כאשר הם מגולים

שְׁעוֹר הַמַּיִם הַמְּגֻלִּין, כְּדֵי שֶׁתֵּאָבֵד בְּהֵן הַפְּרָה.

רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בְּכֵלִים, כָּל שֶׁהֵן.

וּבְקַרְקָעוֹת, אַרְבָּעִים סָאָה.

1 תנא קמא: אם כמות המים היא מרובה כך שהארס של הנחש בטל בהם הם מותרים.

2 רבי יוסי:

2.1 אם המים נמצאים בכלים הם תמיד אסורים.

2.2 אם המים על הקרקע, עד 40 סאה אסורים, מעל 40 סאה מותרים.

משנה ו: פירות האסורים באכילה מחשש שנחש הטיל בהם ארס

נְקוּרֵי תְּאֵנִים, וְעִנְבִּים, וְקִשׁוּאִין, וְהַדְּלוּעִין, וְהָאֲבִטִּיחִים, וְהַמְּלַפְפוֹנוֹת, אֶפְלוּ הֵם כְּכֹר,

אֶחָד גְּדוֹל וְאֶחָד קָטָן, אֶחָד תְּלוּשׁ וְאֶחָד מְחוּבָּר,

כָּל שֶׁיֵּשׁ בוֹ לְחָה, אֲסוּר.

מסכת תרומות

בעריכת זאב לבנוני

וְנִשְׁכַּח הַנְּחֵשׁ, אֶסְוֶה, מִפְּנֵי סִפְּוֹת נְפֹשׁוֹת.

- 1 רשימת פירות שאם נראה בהם ניקורים הם אסורים אפילו בכמות של כיכר.
- 2 כל פרי שיש בו לחה, בין גדול ובין קטן, בין תלוש ובין מחובר, אסור.
- 3 בהמה שנשכה נחש אסור לאכלה מפני סכנת נפשות.

משנה ז: דין יין שיש מעליו מסנת גלויה

הַמְשַׁפֵּרֶת נֶשֶׁל יַיִן, אֶסְוֶה מִשּׁוּם גְּלוּי.

רַבִּי נַחֲמִיָּה, מְתִיר.

- 1 תנא קמא: אסור לשתות מהיין, הואיל והיין מגולה מבעד למסנת.
- 2 רבי נחמיה (ואין הלכה כמותו): היין מותר לשתיה (הארס אינו עובר במסנת).

משנה ח: כיצד יש לנהוג בחבית של תרומה שיש ספק אם נטמאה

חֲבִית נֶשֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנּוֹלַד בָּהּ סֶפֶק טְמֵאָה,

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר:

אם הִיְתָה מְנוּחַת בְּמִקּוֹם הַתְּרֻפָּה, יִנְיַחָהּ בְּמִקּוֹם הַמְּצָנֶעַ.

וְאם הִיְתָה מְגֻלָּה, יִכְסֶּנָּה.

וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר:

אם הִיְתָה מְנוּחַת בְּמִקּוֹם מְצָנֶעַ, יִנְיַחָהּ בְּמִקּוֹם תְּרֻפָּה.

וְאם הִיְתָה מְכֻסָּה יִגְלֶנָּה.

רַבֵּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֵל יַחֲדָשׁ בָּהּ דָּבָר.

1 רבי אליעזר (ואין הלכה כמותו):

- 1.1 אם הייתה מונחת במקום הפקר, יניחה במקום מוצנע (כדי שלא תיטמא טומאת ודאי).
 - 1.2 אם הייתה מגולה, יכסנה שלא תיאסר משום סכנת נפשות.
- 2 רבי יהושע (ואין הלכה כמותו):
- 2.1 אם הייתה מונחת במקום מוצנע, יניחה למקום הפקר (כדי שתיטמא טומאה ודאית).
 - 2.2 אם הייתה מכוסה, יגלנה (כדי שתיאסר משום גילוי ואפשר יהיה לשפכה).
- 3 רבן גמליאל: יניחה כמות שהיא. אין צורך לשמרה אבל צורך לגרום לה טומאה.

משנה ט: דין של תרומה טהורה שנשפך מחבית בגת העליונה לגת התחתונה שיש שם חולין טמאים

חֲבִית שֶׁנִּשְׁפָּרָה בְּגַת הָעֲלִיּוֹנָה, וְהַתְּחִתוֹנָה טְמֵאָה,

מוֹדָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, שֶׁאִם יְכוּלִים לְהַצִּיל מִפְּנֵי רִבְעֵית בְּטַהָרָה, יִצִּיל.

וְאם לֹא,

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר:

תֵּרַד וְחִטְמָא, וְאֵל יִטְמָאָה בְּיָדָיו.

- 1 רבי אליעזר ורבי יהושע: אם יכול למצוא כלי טהור ולהציל אפילו רביעית מהתרומה יעשה כן.

מסכת תרומות

בעריכת זאב לבנוני

2 אם אינו יכול למצוא כלי טהור:

2.1 רבי אליעזר (ואין הלכה כמותו):

2.1.1 תרד התרומה לגת התחתונה (וע"י כך תיפסל לאכילה).

2.1.2 אל יטמא את התרומה בכלים טמאים.

משנה י': שמן תרומה טהורה שנושפך מחבית והשמן הולך לאבוד

וְכֵן חֲבִית שֶׁל שֶׁמֶן שֶׁנִּשְׁפָּקָהּ,

מוֹדָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, שֶׁאִם יָכוֹל לְהַצִּיל מִמֶּנָּה רְבִיעִית בְּטָהָרָה, יִצִּיל.

וְאִם לֹא,

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: תֵּרַד וְחִבְלַע, וְאֵל יִבְלַעְנָה בְּדִיּוֹ.

1 רבי אליעזר ורבי יהושע: אם יכול למצוא כלי טהור להציל אפילו רביעית מהתרומה, שיעשה כך.

2 אם אינו יכול למצוא כלי טהור:

2.1 רבי אליעזר (ואין הלכה כמותו):

2.1.1 תבלע התרומה בקרקע.

2.1.2 אל יטמא אותה בידיים (הידיים מטמאות את התרומה).

משנה יא': המשך הדיון על יין טהור שנושפך מהגת העליונה, ושמן תרומה טהור שנושפך

וְעַל זֶה וְעַל זֶה, אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ:

לֹא זֶה הוּא תְּרוּמָה שֶׁאֵינִי מִזְהֵר עָלֶיהָ מִלְּטַמְאָהּ,

אֲלֵא מִלְּאֲכָלָהּ.

וְכַל תְּטַמְאָהּ כִּי צַד ?

הָיָה עוֹבֵר מִמְּקוֹם לְמְקוֹם וְכַפְרוֹת שֶׁל תְּרוּמָה בְּדִיּוֹ,

אָמַר לוֹ נִכְרִי: "תָּן לִי אַחַת מִהֶן וְאַטְמָאָהּ, וְאִם לֹא, הֲרִי אֲנִי מְטַמֵּא אֶת כָּלָן",

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: יְטַמֵּא אֶת כָּלָן, וְאֵל יִתֵּן לוֹ אַחַת מִהֶן וְיִטְמֵא.

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: יִנִּיחַ לְפָנָיו אַחַת מִהֶן עַל הַסֵּלַע.

1 רבי יהושע:

1.1 בשני המקרים מותר לטמא את התרומה בידיים.

1.2 רק תרומה שיש אפשרות לאכלה, אסור לטמא בידיים.

1.3 תרומה שאינו יכול להציל אפילו רביעית בטהרה, מותר לטמא בידיים.

2 תרומה שאסור לאבד אותה בידיים:

2.1 היו בידיו כיכרות לחם טהור,

2.2 אמר לו נכרי, תן לי כיכר אחת ואתמא אותה, אחרת אתמא את כל הכיכרות,

1 רבי אליעזר: אין לתת לו אפילו ככר אחת כדי לטמאה.

2 רבי יהושע:

2.1 יניח כיכר אחת על הסלע כדי לאפשר לנכרי לטמא אותה.

מסכת תרומות

בעריכת זאב לבנוני

2.2 אל ייתן לו בידיו אפילו ככר תרומה (וע"י כך הכיכר תיטמא).

משנה יב: גויים שאמרו לנשים תנו לנו אחת מכם ונטמא אותה בביאה

וְכֵן נָשִׁים שֶׁאָמְרוּ לָהֶם נְכָרִים: "תְּנוּ לָנוּ אַחַת מִכֶּם וְנִטְמָאָה, וְאִם לֹא, הֲרִי אָנוּ מִטְּמָאִים אֶת כָּלְכֶן", יִטְמָאוּ אֶת כָּלְכֶן, וְאֵל יִמְסְרוּ לָהֶם נִפְשָׁם אַחַת מִיִּשְׂרָאֵל.

1 לא ימסרו להם אף לא אחת.

2 אפילו אם הגויים יטמאו את כולן.

פרק ט

הנושאים העיקריים בפרק: דיני גידולים של זרעי תרומה או זרעים אחרים שאינם חולין, תערובת של

ערוגות תרומה וערוגות חולין, דין גידולי טבל של נכרי.

מושגים:

צמחי בצל שאינם כלים לאחר הזריעה, כגון: לוף שום ובצל

חסיות:

משנה א: דין זורע זרעים של תרומה

הזורע תְּרוּמָה,

שׁוֹגֵג, יוֹפֵף.

וּמְזִיד, יָקִים.

אם הִבִּיֵּא שְׁלִישׁ,

בֵּין שׁוֹגֵג, בֵּין מְזִיד, יָקִים.

וּבִפְשָׁתוֹ, מְזִיד, יוֹפֵף.

1 אם הגידול עדיין לא הגיע לכדי שלישי:

1.1 אם זרע בשוגג (שלא ידע שזו תרומה), יהפוך את הקרקע.

1.2 אם זרע במזיד, יקיים את הזריעה (אסור לאבד תרומה בידים).

2 אם הגיע לכדי שלישי גידול:

2.1 בין במזיד ובין בשוגג, לא יהפוך (אסור לאבד תרומה).

2.2 אם זרע פשתן במזיד, יהפוך (שהגבעולים הם עקר וקנסוהו חכמים).

משנה ב: לקט שכחה ופאה בשדה שנזרעה בתרומה במזיד, או בשוגג ולא הפך עד שהביאה שלישי

וְחִיבֵת בְּלֶקֶט וּבִשְׂכָחָה וּבִפְאָה.

וְעֲנִי יִשְׂרָאֵל וְעֲנִי כְּהֹנִים, מְלַקְטִים.

וְעֲנִי יִשְׂרָאֵל, מוֹכְרִין אֶת שְׂלֵהֶם לְכְּהֹנִים בְּדָמֵי תְּרוּמָה, וְהִדָּמִים שְׂלֵהֶם.

רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר: לֹא יִלְקְטוּ אֶלָּא עֲנִי כְּהֹנִים, שֶׁמָּא יִשְׂכַּחוּ וְיִתְּנוּ לְתוֹךְ פִּיהֶם.

אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא: אִם כֵּן, לֹא יִלְקְטוּ אֶלָּא מְהוֹרִים.

1 השדה חייבת בלקט שכחה ופאה.

מסכת תרומות

בעריכת זאב לבנוני

2 פירות השדה נחשבות לתרומה (גזירת חכמים).

3 למי מותר ללקט בשדה :

3.1 תנא קמא:

3.1.1 מותר גם לעניי ישראל וגם לעניי כהנים ללקט מתנות עניים.

3.1.2 עניי ישראל יכולים למכור את מה שלקטו לעניי כהנים, והדמים שלהם.

3.2 רבי טרפון: עניי ישראל לא ילקטו מחשש שיתנו לפיהם.

3.3 רבי עקיבא:

3.3.1 אין לחשוש שיתנו לפיהם, כי אז רק כהנים טהורים יכולים ללקט.

3.3.2 גם עניי ישראל וגם כהנים טמאים, יכולים ללקט.

משנה ג. המשך דיני שדה שנזרע בגידולי תרומה

וְחִיבָת בַּמַּעֲשָׂרוֹת וּבַמַּעֲשֵׂר עֲנִי,

וְעֲנֵי יִשְׂרָאֵל וְעֲנֵי כֹהֲנִים נוֹמְלִים,

וְעֲנֵי יִשְׂרָאֵל מוֹכְרִין אֶת שְׁלֵהֶם לַכֹּהֲנִים בְּדַמֵי תְרוּמָה, וְהַדְּמִים שְׁלֵהֶם.

הַחֹבֵט מְשַׁבֵּחַ.

וְהַדֵּשׁ בִּיצֵד יַעֲשֶׂה,

חוֹלֶה כְּפִיפּוֹת בְּצוּאָרֵי בְהֵמָה, וְנוֹתֵן לְחוֹכֵן מֵאוֹתוֹ הַמִּין,

וּמֵצֵא לֹא זוּמָם אֶת הַבְּהֵמָה, וְלֹא מֵאֲכִיל אֶת הַתְּרוּמָה.

1 השדה חייבת בתרומות ומעשרות.

2 לגבי מעשר עני משדה זו:

2.1 עניי ישראל ועניי כהנים מלקטים מעשר עני.

2.2 עניי ישראל מוכרים מה שלקטו לעניי כהנים בדמי תרומה, והכסף שלהם.

3 עדיף לחבוט בגידולים תרומה אלה, לצורך דישה, במקום לעשות זאת עם בהמה.

4 אם דש עם בהמה:

4.1 יכרוך סל סביב צווארה.

4.2 ישים בסל גידולים של חולין למאכל הבהמה, מאותו המין של גידולי התרומה.

4.3 ע"י כך אינו זומם את פי הבהמה, ולא מאכילה תרומה.

משנה ד: דין גידולי זרעים שאינם חולין

גִּדּוּלֵי תְרוּמָה, תְּרוּמָה.

וְגִדּוּלֵי גִדּוּלִין, חֲלִין.

אֲבָל הַסֶּבֶל, וּמַעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן, וְסִפִּיחֵי שְׁבִיעִית, וְתְרוּמַת חוּצָה לְאֶרֶץ, וְהַמְדַמֵּעַ, וְהַבְּנֹרִים, גִּדּוּלֵיהֶן, חֲלִין.

גִּדּוּלֵי הַקֶּדֶשׁ וּמַעֲשֵׂר שְׁנִי,

חֲלִין.

וּפְוָה אֹתָם בְּזֶמַן זָרָעָם.

מסכת תרומות

בעריכת זאב לבנוני

1 הגידולים שגדלו מזרעים של תרומה דינם כתרומה (גזירת חכמים).

2 גידולי גידולים (שחזר וזרע את גידולי התרומה), דינם כחולין.

3 הגידולים הבאים מזרעים של הסוגים הבאים הם חולין:

3.1 טבל.

3.2 מעשר ראשון שלא נטלה ממנו תרומת מעשר.

3.3 ספיחי שביעית.

3.4 תרומת חוץ לארץ.

3.5 מדומע (תרומה שנתערבה בחולין).

3.6 ביכורים.

4 הקדש ומעשר שני:

4.1 גידוליהם חולין.

4.2 חייב לפדותם בדמי הזרעים שזרע.

משנה ה': ערוגה של תרומה ומאה ערוגות של חולין שנתערבו ואין יודעים מי היא מי

מָאָה לַגֵּנָה נֶשֶׁל תְּרוּמָה וְאַחַת נֶשֶׁל חֲלִין, כִּלְוֹן מִתְרִין בְּדָבָר נִשְׁוֹרְעוּ כָּלָה.

אֲבָל בְּדָבָר נִשְׁאִין וְרַעוּ כָּלָה, אֲפֹלוּ מָאָה נֶשֶׁל חֲלִין וְאַחַת נֶשֶׁל תְּרוּמָה, כִּלְוֹן אֲסוּרִין.

1 אם הגידול הוא ממין שזרעו כלה (כגון חיטים או שעורים), כולם מותרים.

2 אם הגידול הוא ממין שאין זרעו כלה (כגון בצלים), כולם אסורים.

משנה ו': דינם של זרעי טבל שזרעו

הַטָּבֵל, גִּדּוּלֵיו מִתְרִין בְּדָבָר נִשְׁוֹרְעוּ כָּלָה.

אֲבָל בְּדָבָר נִשְׁאִין וְרַעוּ כָּלָה, גִּדּוּלֵי גִּדּוּלִין, אֲסוּרִין.

אִיזְהוּ דָּבָר נִשְׁאִין וְרַעוּ כָּלָה ?

כְּגוֹן הַלּוּף וְהַשּׁוּם וְהַבְּצָלִים.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הַשּׁוּם, כְּעֵשׂוּרִים.

1 אם זרעי הטבל הם מסוג שזרעו כלה, גידולי הטבל מותרים לאכול אכילת ארעי.

2 אם הם מסוג שזרעו אינו כלה, גידוליו וגידוליו אסורים באכילת ארעי.

3 דוגמאות לדבר שזרעו אינו כלה:

3.1 תנא קמא: לוף, שום ובצל.

3.2 ר' יהודה (ואין הלכה כמותו): שום, דינו כשעורים, שזרעו כלה וגידוליו מותרים.

משנה ז': פועל יהודי המנכש עשבים בשדה בצלים של נכרי (ראה מושגים)

הַמְּנַכֵּשׁ עִם הַנְּכָרִי בַחֲסִיּוֹת, אֵף עַל פִּי נִשְׁפּוּרְתּוֹ מִטָּבֵל,

אוֹכֵל מֵהֶם עֲרָאִי.

מסכת תרומות

בעריכת זאב לבנוני

שְׁתִּילֵי תְרוּמָה שְׁנַמְמָאוּ,

שְׁתָּלוּ, פְּהָרוּ מִלְטָמָא,

וְאָסוּרִין מִלְאָכּוּל עַד שְׁיָגוּם אֶת הָאֵכֶל.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: עַד שְׁיָגוּם וַיִּשְׁנֶה.

1 הגידולים הם טבל.

2 מותר לישראל לאכול מהם אכילת ארעי (לא גזרו חכמים על אכילת ארעי מגידולי טבל של נכרי).

כּוֹתֵרֵת נוֹסֶפֶת: שְׁתִּילֵי תְרוּמָה רַכִּים שְׁנַמְמָאוּ וְאֵחָ"כ נִשְׁתָּלוּ:

1 נטהרו מטומאתם.

2 אסורים לאכול כדין תרומה טמאה (גזירת חכמים).

3 אם חתך מהצמח, את החלק שאוכלים:

3.1 תנא קמא: מה שגדל לאחר מכן מותר באכילה.

3.2 ר' יהודה (ואין הלכה כמותו): מותר באכילה רק אם חתך גם מה שגדל בפעם השניה.

פרק י

הַנוֹשְׂאִים הַעֵיקָרִיִּים בַּפָּרֶק: תַּעֲרׁוּבוֹת שֶׁל חוֹלִין עִם תְּרוּמָה, או עִם מֵאֲכִלִּים אַחֵרִים שְׁאִינָם חוֹלִין.

מושגים:

כְּרוּב שֶׁל שְׁקִיא וְכְרוּב שֶׁל בַּעַל: כְּרוּב הַגְּדֵל בַּשְּׂדֵה שֶׁלְּחִין, שְׂצָרִיךְ לַהֲשִׁקוּתָהּ (שְׁקִיא), לַעֲוֹמַת כְּרוּב

הַגְּדֵל בַּשְּׂדֵה בַּעַל שְׁאִין צָרִיךְ לַהֲשִׁקוּתָהּ, וּמִסְתַּפְקֵת בְּמֵי גִשְׁמִים.

סָאָה, קָב, לׁוּג, לִיטְרָה, זׁוּז: הַסָּאָה מְכִילָה 6 קָבִים, הַקָּב מְכִיל 4 לׁוּגִים, הַלׁוּג מְכִיל 2 לִיטְרָאוֹת,

וְהַלִּיטְרָה מְכִילָה 100 זׁוּזִים. דְּהֵיִינוּ סָאָה מְכִילָה 4800 זׁוּזִים.

סלע = 4 זוז

סלע, זוז:

מִשְׁנֵה א': תַּעֲרׁוּבוֹת שֶׁל בַּצֵּל תְּרוּמָה מְבוּשָׁל, יַחַד עִם חוֹלִין מְבוּשָׁלִים אַחֵרִים

בְּצֵל שְׁנִתְּנוּ בְּחוּף עֲדָשִׁים,

אִם שְׁלֵם, מְחָר.

וְאִם חֲתָכוּ, בְּנוֹתָן טַעַם.

וְשִׁאָר כָּל הַתְּבַשִּׁיל,

בֵּין שְׁלֵם בֵּין מְחָר, בְּנוֹתָן טַעַם.

רַבִּי יְהוּדָה מְחִיר בְּצִחְוָה,

שְׁאִינָה אֵלָא לְמוֹל אֶת הַזֶּהָמָא.

1 בצל של תרומה ועדשים של חולין, או להיפך:

1.1 אם הבצל המבושל הוא שלם, העדשים מותרים לזרים (אין העברה של טעם מהבצל לעדשים).

1.2 אם הבצל חתוך, אם יש בבצל כדי לתת טעם בתבשיל, הכל אסור לזרים.

2 בצל ותבשיל שאינו עדשים:

2.1 תנא קמא: בין אם הבצל שלם ובין אם הוא חתוך, הכל אסור לזרים רק אם הוא נותן טעם בחולין.

מסכת תרומות

בעריכת זאב לבנוני

2.2 רבי יהודה (ואין הלכה כמותו):

2.3 תערובת של בצל תרומה ודגים טרופים ("צחנה") מותרת.

2.4 הבצל אינו נותן טעם בדגים, אלא מוציא מהם את הריח הרע.

משנה ב: תפוח תרומה מרוסק שהתערב בעיסת חולין, ושעורים של תרומה שנפלו לבור מים

תפוח נְרַסְקו וְחָנּוּ לְתוֹךְ עֶסֶה וְחִמְצָה, הָרִי זֶה אֲסוּרָה.

שְׁעוּרִים שֶׁנִּפְּלוּ לְתוֹךְ הַבּוֹר נֶשֶׁל מֵיָם, אֲפִי עַל פִּי נְשֶׁהֲבֵאִישׁוֹ, מִיָּמִיו מִתְּרִין.

1 תפוח תרומה מרוסק שהתערב עם עיסה של חולין, וחימצ אותה, העיסה אסורה לזרים.

2 שעורים של תרומה שנפלו לבור מים, למרות שהמים הבאישו, הם מותרים לזרים (נותן טעם לפגם).

משנה ג: פת חמה של חולין שמונחת על גבי פתח חבית של יין תרומה

הַרְוֵה פֶת חֲמָה וְחִמְצָה עַל פִּי חֲבִית נֶשֶׁל יַיִן נֶשֶׁל תְּרוּמָה,

רְבִי מְאִיר אוֹסֵר,

וְרְבִי יְהוּדָה מְתִיר.

רְבִי יוֹסֵי, מְתִיר בְּנֶשֶׁל חֲטִיִּם,

וְאוֹסֵר בְּנֶשֶׁל שְׁעוּרִים, מִפְּנֵי נְשֶׁהֲעוּרִים נוֹאֲבוֹת.

1 רבי מאיר (ואין הלכה כמותו): אוסר את הפת לזרים.

2 רבי יהודה (ואין הלכה כמותו): מתיר (ריח לא אוסר).

3 רבי יוסי:

3.1 פת של חטים מותרת לזרים.

3.2 פת של שעורים אסורה, מפני שהשעורים שואבות לחלוחית של יין התרומה לתוכן.

משנה ד: תנור שהסיקהו בכמון של תרומה ואח"כ אפו בו פת חולין

תַּנּוּר נְשֶׁהֲסִיקוּ בְּכַמּוֹן נֶשֶׁל תְּרוּמָה וְאַפָּה בוּ, הַפֶּת מְתִירָה,

נְשֵׂאִין טַעַם כְּמוֹן, אֲלֵא רִיחַ כְּמוֹן.

1 הפת מותרת לזרים.

2 הכמון בתנור נחשב לריח, וריח של תרומה אינו אוסר.

משנה ה: צמח תלתן שאינו חולין שנפל לתוך בור של יין של חולין

תִּלְתָּן שֶׁנִּפְּלָה לְתוֹךְ הַבּוֹר נֶשֶׁל יַיִן,

בְּתְרוּמָה וּבְמַעְשֵׁר נְשֵׂי,

אִם יֵשׁ בְּיָרֵעַ כְּדִי לִתֵּן טַעַם,

אֲבָל לֹא בְּעֵץ.

בְּנִשְׂבִיעִית וּבְכִלְאֵי הַכֶּרֶם וְהַקֶּדֶשׁ,

אִם יֵשׁ בְּיָרֵעַ וּבְעֵץ כְּדִי לִתֵּן טַעַם.

מסכת תרומות

בעריכת זאב לבנוני

1 אם התלתן הוא תרומה או מעשר שני:

1.1 אם יש בו כדי לתת טעם ביין:

1.1.1 אם הוא תרומה, היין אסור לזרים.

1.1.2 אם הוא מעשר שני, היין נאסר לשתייה מחוץ לירושלים.

1.2 אם נתינת הטעם נגרמת רק כאשר מצרפים גם את הגבעול, היין לא נאסר.

2 אם התלתן הוא של שביעית, או של כלאי הכרם או של הקדש:

2.1 הגבעול מצטרף לעלים.

2.2 אם בשניהם יחד יש כדי לתת טעם, היין נאסר.

משנה ו: דין גבעולים בחבילות של תלתן לענין הפרשת תרומה ולענין כלאי הכרם

מי שִׁהוּ לוֹ חֲבִילֵי תִלְתָּן בְּכֵלָאֵי הַפָּרֶם, יִדְלֶקוּ.

הָיוּ לוֹ חֲבִילֵי תִלְתָּן שֶׁל טָבֵל,

כּוֹתֵשׁ וּמְחַשֵּׁב כְּמֵה זֶרַע יֵשׁ בָּהֶם,

וּמְפָרִישׁ אֶת הַזֶּרַע, וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ אֶת הָעֵץ.

אִם הַפְרִישׁ,

לֹא יֵאמָר: "אֶכְתּוֹשׁ וְאֶטּוֹל אֶת הָעֵץ וְאֶתֵּן אֶת הַזֶּרַע", אֲלֵא נוֹתֵן הָעֵץ עִם הַזֶּרַע.

1 חבילות תלתן שגדלו בכרם, ישרפו יחד עם הגבעולים שלהם.

2 הפרשת תרומה מחבילות תלתן של טבל:

2.1 כותש את התלתן ומפריד את הזרעים מהגרעינים.

2.2 אין צורך להפריש תרומה על הגבעולים.

2.3 נותן תרומה רק על הזרעים בלבד, ולא מהגבעולים.

3 אם הפריש קודם הכתישה, גם על הזרעים וגם על הגבעול:

3.1 אינו יכול יותר לכתוש ואז להפריש רק מהזרעים.

3.2 נותן את כל מה שהפריש בתור תרומה לכהן.

משנה ז: דין זיתי חולין שכבשם יחד עם זיתי תרומה, או יחד עם מי תרומה

זִיתֵי חוֹלִין שֶׁכִּבְּשָׁן עִם זִיתֵי תְרוּמָה,

פְּצוּעֵי חוֹלִין עִם פְּצוּעֵי תְרוּמָה,

פְּצוּעֵי חוֹלִין עִם שְׁלָמֵי תְרוּמָה,

אוּ בְּמֵי תְרוּמָה,

אָסוּר.

אֲבָל שְׁלָמֵי חוֹלִין עִם פְּצוּעֵי תְרוּמָה, מֵתוּר.

1 בכל המקרים הבאים זיתי החולים אסורים לזרים:

1.1 זיתי חולין פצועים עם זיתי תרומה פצועים.

1.2 זיתי חולין פצועים וזיתי תרומה שלימים.

מסכת תרומות

בעריכת זאב לבנוני

- 1.3 זיתי חולין פצועים שכבשו אותם במים שכבשו בהם זיתי תרומה.
2 זיתי חולין שלמים, שנכבשו עם זיתי תרומה פצועים מותרים לזרים.

משנה ח: דין ציר של תערובת דגים טמאים עם דגים טהורים

דג טמא נשכבשו עם דג טהור,

כל גרב שהוא מחזיק סאתים, אם יש בו מנשקל עשרה זה ביהודה נשחט וקלעים בגליל דג טמא, צירו אסור.

רבי יהודה אומר: רביעית בסאתים.

ורבי יוסי אומר: אחד משש עשר בן.

התערובת אסורה, רק אם הדג הטמא משקלו יחסית לדג הטהור הוא:

1 תנא קמא:

1.1 10 זוז או יותר ביהודה בתוך כלי שמכיל סאתים,

1.2 שהם אחד חלקי 960 מהדג הטהור (ראה מושגים).

2 רבי יהודה:

2.1 רביעית הלוג או יותר בתוך סאתים.

2.2 שהם אחד חלקי 192 מהדג הטהור (ראה מושגים).

3 רבי יוסי: אחד חלקי 16 או יותר מהדג הטהור.

משנה ט: דין תערובת של חגבים טמאים יחד עם חגבים טהורים

חגבים טמאים נשכבשו עם חגבים טהורים, לא פסלו את צירם.

העיד רבי צדוק על ציר חגבים טמאים, שהוא טהור.

1 הציר של התערובת אינו פסול.

2 רבי צדוק העיד בפני ב"ד: ציר של חגבים טמאים טהור גם בפני עצמו.

משנה י: דין ירקות של תרומה שנכבשו יחד עם ירקות של חולין

כל הנכבשים זה עם זה, מתרים, אלא עם הקסית.

קסית נשל חלין עם קסית נשל תרומה, ירק נשל חלין עם קסית נשל תרומה, אסור.

אבל קסית נשל חלין עם ירק נשל תרומה, מתר.

1 ירקות החולין מותרים לזרים, מלבד כאשר ירק התרומה הוא קסית (בצל, שום או ירק חריף).

2 לפיכך:

2.1 קסית של תרומה עם קסית של חולין או עם ירק של חולין, אסורים.

2.2 קסית של חולין עם ירקות של תרומה מותרים.

משנה יא: תערובת ירקות חולין הנשלקים (המתבשלים הרבה) עם תרומה, או תערובת חולין עם אסור

רבי יוסי אומר: כל הנשלקים עם התרדים, אסורים, מפני שהם נוהגין את הפעם.

מסכת תרומות

בעריכת זאב לבנוני

רבי שמעון אומר: כרוב נשל שקיא עם כרוב נשל בעל, אסור, מפני שהוא בולע.
רבי יהודה אומר: כל המתבשלין זה עם זה, מתרים, אלא עם הפסור.
רבי יוחנן בן נורי אומר: הכבד אוסרת ואינה נאסרת,
מפני שהיא פולטת ואינה בולעת.

1 בישול של תרומה וחולין:

1.1 רבי יוסי: נשלקים המתבשלים עם תרד של תרומה, אסורים מפני שהתרד נותן טעם בירקות.

1.2 רבי שמעון:

1.2.1 כרוב חולין משדה שלחין ("שקיא") שמתבשל עם כרוב תרומה של בעל, אסור לזרים.

1.2.2 מפני שכרוב הבעל בולע.

2 מאכל היתר שנתבשל יחד עם מאכל אסור (כגון טריפה או ערלה):

2.1 רבי יהודה: המאכל מותר אלא אם כן האיסור הוא בשר.

2.2 רבי יוחנן בן נורי:

2.2.1 כבד טרף אוסר מאכל היתר המתבשל אתו, וכבד מותר אינו נאסר ע"י מאכל אסור.

2.2.2 מפני שהכבד פולט הרבה דם, ואינו קולט דם.

משנה יב: המשך בישול מאכל היתר עם מאכל אסור

ביצה נשנתבשלה בתבלין אסורין, אפלו חלמון נשלה, אסור, מפני שהוא בולע.

מי נשלקות ומי כבנשים נשל תרומה, אסורים לזרים.

1 ביצת חולין, כולל החלמון, שהתבשלה יחד עם תבלין תרומה,

אסורה לזרים מפני שהיא בולעת.

2 מים שבושלה או נשלקה בהם תרומה, אסורים לזרים.

פרק יא

הנושאים העיקריים בפרק: מניעת הפסד תרומה, דין משקה הנעשה מפירות תרומה, הבדלים בין יין

ושמן לשאר משקים של פירות, דין שאריות של תרומה, דין כרשינים

של תרומה, דין שימוש בשמן שריפה.

מושגים:

קבלת פרה בשומה: קבלת פרה מאדם כדי להשביחה. שמים אותה כמה היא שווה כעת, ושמים

אותה בסוף תקופת ההשביחה, ומחלקים את הרווח בין בעל הפרה ובין מי שקבלה

כדי להשביחה.

שמן שריפה: שמן תרומה שנטמא נקרא שמן שריפה כיוון שהוא עומד להישרף. תרומה טמאה

אסורה באכילה אבל מותר לכהנים להנות משריפתה, דהיינו שמותר להם להנות

מהדלקתה. למרות שתרומה אינה מאיסורי הנאה לזרים, בכל אופן היא אסורה

מסכת תרומות

בעריכת זאב לבנוני

בהנאה של כילוי, כגון בשריפה, מלבד מקרים של צורך הרבים או צורך מצוה כפי שמופיע במשנה י'.

כרשנים: צמח מספוא שמשמש כמאכל בהמה, אולם בשעת הדחק גם בני אדם אוכלים ממנו.

משנה א: מניעת הפסד תרומה

אין נוהגין דבלה וגרורות לתוך המוריס, מפני שהוא מאבדן,

אבל נוהגין את היין למוריס.

ואין מפטמין את השמן,

אבל עושין את היין ינומלים.

אין מבטלין יין של תרומה, מפני שהוא מקעיטו.

רבי יהודה מתיר, מפני שהוא משביחו.

- 1 אין לתת גרורות או דבלות של תרומה לתוך רוטב דגים ("מוריס"), שעל ידי כך הם נפסדים.
- 2 יין של תרומה אפשר לתת לתוך רוטב של דגים, כי זה משביחו.
- 3 אין רוקחים שמן של תרומה עם בשמים של חולין, כי השמן הנבלע הולך לאבוד.
- 4 אפשר לתת ליין של תרומה דבש ופלפלים ("ינומלים").
- 5 בישול יין של תרומה:

5.1 תנא קמא: אין לבשל, שהיין נחסר בבישול.

5.2 רבי יהודה (ואין הלכה כמותו): אפשר לבשל, שיין מבושל מתקיים יותר.

משנה ב: דין משקה הנעשה מפירות תרומה (לא כולל שמן ויין)

דבש תמרים ויין מתפוחים וחמץ סתוניות ושאך כל מי פרות של תרומה,

רבי אליעזר מחיב בקרן וחמץ.

ורבי יהושע פוטר.

ורבי אליעזר מטמא משום משקה.

אמר רבי יהושע:

לא מנו חכמים נבטעה משקין כמוני פטמים,

אלא אמרו: נבטעה משקין טמאים, ושאך כל הפטמין טהורין.

1 משקה שנעשה מפירות תרומה, כגון: דבש מתמרים, יין מתפוחים וחומץ מסתוניות:

1.1 זר השותה אותם בשוגג:

1.1.1 רבי אליעזר: חייב בקרן וחומץ כדין אוכל תרומה בשוגג.

1.1.2 רבי יהושע: חייב בקרן ופטור מחומץ (חייב חומץ הוא על פירות ולא על משקה מפירות).

1.2 האם משקים אלה מקבלים טומאה ומכשירים אוכלים לקבל טומאה?

1.2.1 רבי אליעזר (ואין הלכה כמותו): מקבלים טומאה ומכשירים שאר אוכלים לקבל טומאה.

1.2.2 רבי יהושע:

1.2.2.1 חכמים שאמרו שבעה משקים שמקבלים טומאה דייקו בלשונם.

מסכת תרומות

בעריכת זאב לבנוני

1.2.2.2 רק שבעת המשקים שמנו מכשירים לקבל טומאה והשאר לא.

משנה ג: הבדלים בין יין ושמן לשאר משקים של פירות

אין עושין תמרים דבש,

ולא תפוחים יין,

ולא סתוניות חמץ,

ושאר כל הפרות אין משנין אותם מקרימן בתרומה ובמעשר שני, אלא יתים וענבים בלבד.

אין סופגין הארבעים משום ערלה, אלא על היוצא מן היתים ומן הענבים.

ואין מביאין בפורים משקין, אלא היוצא מן היתים ומן הענבים.

ואינו מטמא משום משקה, אלא היוצא מן היתים ומן הענבים.

ואין מקריבין על גבי המזבח, אלא היוצא מן היתים ומן הענבים.

1 אין עושים מפירות תרומה משקה. כגון:

1.1 דבש מתמרים,

1.2 יין מתפוחים,

1.3 חמץ מענבי סתיו.

1.4 מלבד זיתים וענבים אין לעשות מפרות תרומה או מעשר שני משקה.

2 דינים נוספים שיש בהם הבדל בין יין ושמן לבין שאר משקין:

2.1 השותה משקה מפירות ערלה סופג ארבעים רק ביין ושמן, בשאר משקים לא.

2.2 ביכורים ממשקה של פירות אפשר להביא רק משמן ויין, ולא משאר משקים.

2.3 רק שמן ויין נטמאים ומכשירים אוכלים לקבל טומאה, שאר משקים לא.

2.4 רק יין ושמן מקריבים על המזבח (לנסכים ומנחות), ולא שאר משקים.

משנה ד: עוקצי פרות של תרומה שאסורים לזרים

עקצי תאנים וגרוגרות, והפליסים והחרובין של תרומה, אסורים לזרים.

העוקצים (החלק שהפרי מחובר בו לאילן) של הפירות הבאים, כשהם תרומה, אסורים לזרים:

• תאנים.

• גרוגרות (תאנים יבשות).

• כליסים (מין פרי מתוק).

• חרובים.

משנה ה: דין שאריות אוכל של תרומה

גנעני תרומה, בזמן שהוא מכנסן, אסורות.

ואם השליכן, מותרות.

וכן עצמות הקדשים, בזמן שהוא מכנסן, אסורין.

ואם השליכן, מותרין.

מסכת תרומות

בעריכת זאב לבנוני

הפָּרֶסֶן מֵרֵר.

סִבִּין עַל חֲדָשׁוֹת, אֲסוּרוֹת.

וְעַל יְשָׁנוֹת, מִתְרוֹת.

וְנוֹהֵג בְּתְרוּמָה כְּדֶרֶךְ שֶׁהוּא נוֹהֵג בְּחֵלִין.

הַמְּסַלֵּחַ קֵב אוֹ קִבִּים לְסָאָה,

לֹא יֵאָבֵד אֶת הַשָּׂאָר,

אֲלֵא יִנְיָחוּ בַּמָּקוֹם הַמְּצֻנֵּעַ.

1 גרעיני פירות תרומה:

1.1 אם הכהן שומר אותם לאכילה הם אסורים לזרים.

1.2 אם הכהן משליך אותם הם מותרים לזרים.

2 עצמות של קרבנות הנאכלים לכוהנים והעצמות ראויות קצת לאכילה:

2.1 אם הכהן שומר אותם לאכילה הם אסורים לזרים.

2.2 אם הכהן משליך אותם הם מותרים לזרים.

3 מורסן (סובין גסים שאינם ראויים לאכילה) של תרומה, מותר לזרים.

4 סובין דקים של תרומה:

4.1 של חיטים חדשות, אסורים לזרים (כיוון שמעורב בהם הרבה קמח).

4.2 של חיטים ישנות, מותרים לזרים (שלא מעורב בהם קמח).

5 חלקים ממאכל תרומה, שאינם נאכלים (סובין ומורסן) הכהן יכול להשליכם כאילו הם חולין.

6 קמח תרומה שנשאר לאחר שניפו ממנו קב או שניים סולת נקייה:

6.1 אסור לאבד אותו (כיוון שהוא ראוי למאכל).

6.2 יש לשמרו במקום מוצנע שלא יאבד.

משנה ו: מחסן שפינה ממנו תבואה של תרומה ורוצה לשים שם תבואה של חולין

מְגוּרָה שֶׁפִּינָה מִמֶּנָּה חֲטִי תְרוּמָה,

אֵין מְחִיבִין אוֹתוֹ לְהִיּוֹת יוֹשֵׁב וּמְלַקֵּט אַחַת אַחַת,

אֲלֵא מְכַבֵּד כְּדֶרֶכּוֹ, וְנוֹתֵן לְתוֹכָהּ חֵלִין.

1 אין מחייבים אותו ללקט חיטה חיטה עד שיפנה את כל התרומה.

2 מטאטא כדרכו את שארית התבואה של התרומה, ונותן לתוכה חולין.

משנה ז: שמן תרומה שנשפך מהחבית

וְכֵן חֲבִית עַל שֶׁמֶן שֶׁנִּשְׁפָּכָה,

אֵין מְחִיבִין אוֹתוֹ לְהִיּוֹת יוֹשֵׁב וּמְטַפֵּחַ,

אֲלֵא נוֹהֵג בָּהּ כְּדֶרֶךְ שֶׁהוּא נוֹהֵג בְּחֵלִין.

1 אינו חייב לספוג את השמן מהרצפה ע"י מגע כף ידו, עד שיקנח את השמן לגמרי.

2 אוסף את השארית שנשפכה כדרך שהוא אוסף שארית של חולין.

מסכת תרומות

בעריכת זאב לבנוני

משנה ח: המערה יין או שמן של תרומה מכלי לכלי

**המערה מפד לכד ונוטף שלש טפים, נוטן לתוכה חלין.
הרבינה ומצה, הרי זו תרומה.**

**וכמה תהא בתרומת מעשר של דמאי ויוליכנה לכהן?
אחד משמונה לשמינית.**

1 מערה עד שיטפטפו 3 טיפות בזו אחר זו, ואח"כ יכול לתת חולין לתוך הכלי.

2 אם לאחר שטפטפו 3 טיפות הניח את הכד וכנסו שאריות תרומה נוספות למקום אחד:

2.1 שאריות אלה הם תרומה.

כותרת הוספת: מינימום של תרומת מעשר דמאי שיש לתיתה לכהן:

2.2 המינימום הוא 1 חלקי 64 של לוג.

2.3 פחות מכן אינו חייב לתת לכהן ויכול לאבדה בידיים.

משנה ט: דין כרשינים (ראה מושגים) של תרומה

כרשיני תרומה, מאכילין אותם לבהמה, ולחיה, ולתרנגולים.

ישאאל ששכר פרה מכהן, מאכילה כרשיני תרומה.

וכהן ששכר פרה מישראל, אף על פי שמזונותיה עליו, לא יאכילנה כרשיני תרומה.

ישאאל ששם פרה מכהן, לא יאכילנה כרשיני תרומה.

וכהן ששם פרה מישראל, מאכילה כרשיני תרומה.

1 מותר לכהן להאכילם לבהמתו, לחייתו ולתרנגוליו.

2 מותר לישראל להאכיל בהם פרה ששכר מכהן לעבודתו.

3 אסור לכהן להאכיל בהם פרה ששכר מישראל לעבודתו.

4 אסור לישראל להאכיל בהם פרה שקבל מכהן בשומה (ראה מושגים).

5 מותר לכהן להאכיל בהם פרה שקבל מישראל בשומה.

משנה י: הדלקה בשמן שריפה (ראה מושגים)

מדליקין שמן שרפה

בבתי כנסיות, ובבתי מדרשות, ובמבואות האפלין, ועל גבי החולין,

בכרות כהן.

בת ישראל שנושאת לכהן, והיא למודה אצל אביה, אביה מדליק בכרותה.

מדליקין בבית המשטה, אבל לא בבית האבל, דברי רבי יהודה.

ורבי יוסי אומר: בבית האבל, אבל לא בבית המשטה.

רבי מאיר אוסר קאן וקאן.

רבי שמעון מתיר קאן וקאן.

מסכת תרומות

בעריכת זאב לבנוני

- 1 מותר לזרים להנות משמן שריפה, אם הכהן מרשה להדליקו, במקרים הבאים:
 - 1.1 בבתי כנסיות ובבתי מדרשות.
 - 1.2 בסמטאות חשוכות.
 - 1.3 אצל אנשים חולים.
- 2 בת ישראל שנשאת לכהן ורגילה לבקר אצל אביה, אביה יכול להדליק שמן שריפה בהסכמתה.
- 3 שימוש בשמן שריפה בבית המשתה ובבית האבל (אם כהנים יושבים שם):
 - 3.1 רבי יהודה (ואין הלכה כמותו): מותר בבית המשתה, אסור בבית האבל.
 - 3.2 רבי יוסי (ואין הלכה כמותו): מותר בבית האבל, אסור בבית המשתה.
 - 3.3 רבי מאיר (ואין הלכה כמותו): אסור בשניהם.
 - 3.4 רבי שמעון: מותר גם בבית האבל וגם בבית המשתה.